

Meie tööliklassi tagawarajõud

Kus peituvad meie noored, wärsked, walmiwad jõud?

Kus kaswab noor tõusew tehnik, mis peab palkideks sirguma seks ajaks, kui ajakirwes, ilma saag ning waenulised marud hõredaks lõõnud ja ära laastanud tänase ehitusmetsa?

Kust tulewad need, kes peawad täitma kaotusi, mille poolest kohutawalt rikas ajajärk, kus ühiskond raskelt wangub, kus sajad tuhanded ja miljonid hääbuwad warisewate rusude all, kus raskestes sünnituswaludes uut elu ilmale uuakse?

Mitte asjata ei nimetata töölisnoorsugu tagawarawäeks, mi lest abi ja toetust ammutab wõitlew klass ja tulewane ühiskonna walitseja. Siis, kui kodanline noorsugu õudsust tunneb waimuwaesusest ja aatelagedusest, on proletaarilisel noorsool hoopis isesugused püüded, tema ees awaneb koguni teistlaadiline waateväli. Ei muidugi mitte sellepärast, nagu o'eks ta teisest sawist, kui kodanline noor, waid et ta niisugusesse wormi satunud, mis omasugused jäljed peale wajutanud.

Kõige tugewam tahtejõud, kõige wastupidawam sitkus, kõige suurem meeleterawus, kõige küllalisem kogemusrikkus kaswab ja täieneb neil, kes wisatud kõige kohutawamasse wiletsusse. Siin inimlaps kas murdub pihuks ehk tuleb wälja hästikarastatud terasena.

Ja töölisnoor!

Maast-madalast liigub ta elu ja surma wahel. Räpane pesu ja riie, puhtusetu, õhuwaene tuba tapwate pisielukate miljarditega ähwardab wikatiga, ja leiwapaluke on liig õhuke, et surmawat hoopigi tugewalt takistada; aga wisa ihu, mille pärandanud samasuguses oludes ellujäänud wanemad, wõitleb oma õiguste eest. Kaswatus ebausis ja algteadmiste puuduses; täna lukustatud korteris, kus

igawus waimu nürrib ja tuhmiks teeb, homme tänawailiwal, kus lapsewallatus areneb ulakuseks ja süütu naine saab tooruseks; aga teiselt poolt kisub igapäises mülkast kõrgemale, noorusele omane otsimine, waimustus, unistamine paremast olukorrast, mis külge hakkab igast muinasloost, westest, isegi kõige alawääratusisemast tururomaanist.

Ja siis tuleb töökoda, wabrik, poeruum, ehk sattud karjakoeraks hallparunile; algab igaw, näriw, wärwitu ja tappew rabelemine leiwatüki pärast. On siis ime, kui suurem hulk töölisnoori läheb emb-kumbat teed: Kas wõitletse niisuguse korra wastu, ehk — upub kõrtsi, türmi, paadi alla.

Mitte juhuslikult pole proletariaat wõitleja uue korra eest. Iga palgatöeline, kes pisutki mõtelda suudab, näeb, mil teel ta oma huwide eest wälja astuma peab. Ta märkab, et üksikult jõuetu null on ja ainult koos teistega oma tahtmist jaksab maksma panna. Wäikekodanlisel unistamisel rikkusest kõidetakse tiwad palgatööorjuse ahelatega. Kollektiivne, ühine wõitlus peremehe wastu — see on proletaarlasele klassisunniks; siit tuleb see sotsialismi ühistunde algidu, mida ei näe niisugusel kujul ühegi teise kihijuures. Ja ühine ei tunne proletaarlane ennast mitte lambana karja hulgas. Ei, ta on wedru hiiglamasin, mis abitu ja ja otstarbetu, kuid ilma milleta masin tööks kõlbmatu.

Neid uue ühiskonna eest wõitlewa klassi noori olemine koondanud Eeeti mõne tuhande oma weripunase lipu alla. See kiht on noorproletaarlise liikumise w u n d a m e n t, a l u s p õ h. See osa määrab liikumise iseloomu. Sellest oleneb rakuskäte noorsoo terwis ja jõud.

Aga peale selle on veel muu töörahwa noorsugu, noored poolproletaarlased. Meie tööliklass loob ühist wäerinda teiste töö-

tawate kihtidega, et wastupaneku- ja pealetungimisjõudu suurendada. Seda enam on töölisnoorsugu kohustatud enesega kaasa tõmbama poolproletaarilisi noori ja isegi väikekodanlist noorsugu.

Miks? Kas tasub waewa?

Noorsugu ei ole, ehk on vähe seotud maimmona ketidega. Ta ei ole veel otskehene kurnaja. Et walitsewate klasside hulgast wõrsunud noored proletariaadi ridades wõiwad wõidelda, nä tawad sajad töölisliikumistegelased, algades Marxist ja Engelsist ja lõpetades nüüdsete üle ilma tuntud proletariaadi juhtidega. Õigus, ainult väike osa kodanlistest noortest sattub töölisliikumisesse ja suudab kõrgemale tõusa oma klassihuvides, et anduda wõitlusele rõhutute asja eest. Suuremalt jaolt läheb väikekodanline ja poolproletaariline noorsugu töölisliikumisele kaotsi ka ses osas, mis kaasa tuleb ja ühes wõib leida ajutiselt. „Astudes ellu“ — omandades wanemate maatüki wõi maja, tõusewad teised huwid, mis risti ja wastu käiwad proletariaadi omadele. Aga kui need — kaasjooksikud noortenagi on tööliklassi ridades, kas ei too nad siis oma jagu tulu proletariaadi klassiwõitlusele? Kes tahab ütelda, et 1905—7 ja järgmistel aastatel Pätsid, Teemandid, Strandmannid ehk noored Reid, Ostrad, Astid ei oleks oma osa annud wõitlusele tsaarikorra wastu? Tööliklass ei wala ainust pisarat nende ülejoosikute ja nüüdsete rakuskäte poojate äraandmise pärast, aga ei eita ka seda tööd, mida nad korra tegid. Mida enam töölisnoorsugu suudab väikekodanilisi noori ajutiseltki oma mõju alla wõtta, seda suurem on tema jõud ja — seda rohkem on ka neid, kes väikekodanilisest noorsoost lõpuni truusk jääwad proletariaadi klassiwõitlusele.

Kuid veel on koolinoorsugu, millest proletariaat-rewolutsiooniliku liikumise laiendamise ja süwendamisega ikka suuremad hulgad meie poole lööwad. Kõige lähemal seal seisab töölisnoorsoole see kiht, kes wõrsunud töölisprekonast. Sellega seltsiwad ikka rohkem teised noored, kes wõlitanud raswastest lihapottidest, kes elusad ja kõrgemat oisawad uuest ühiskonnast, wõitlusest, mis käimas makswa ülekohtu wastu.

Aga õppiwa noorsugu — nii tarwilik kui ta on haritud jõuna meie ridade täienduseks — on kõige kõikumam ollus töölisliikumises. Isegi need, kes rakus-

kätest üles kaswatatud ja kes klassiteadwust ühes emapiimaga endasse ime nud, kaowad meie hulgast kergelt, nagu kaste põetawatel päikesekiirtel. Nad seisawad kahekordse hädaohu ees. Üheltpoolt tilgutatakse neile päew-päewalt imegewat kodanlist palsami, mille wastu ninõrgad proletariaadid koosolekud, ajalehed ja -kirjad. Terwe kodanline kultuur pommitab neid oma paremate suur- tükkidest wahetpidamata, ja kuus wõib püsida nende ees see, kes tuge ei leia mitte wõitlusest leiwatüki pärast? Noored proletariaadid õppurid muigawad iseteadlikult seni, ega usu selle surmawa masina jõudu — kuni kinnestusega leiawad endid wäljawisatutena klassiteadliku proletariaadi ridadest. Kuidas wandus August Rei veel aastal 1913 noore, waewalt ülikoolist lahkunud haritlasena oma mingis kirjatükis truudust tööliklassile, hirwitades selle üle, et talle ette heideti lähenemist waenlase leerile. Sis ei uskunud see meest tõesti mitte, et umbes aasta pärast — sõja algul — juba marsib tsari pildi järel ja tännitab „jumal keisrit kaitse“. Ja missugune on veel praegu weresüü, mis sel ülejoosikul tegemata töörahwa wastu?

Teiselt poolt ootab ka proletariaatst haritlast pärast koolilõpetamist teenistus kurnaja kohtus pangas, adwokaadina, tohtrina; aga seda leiba on kerge süüa ainult sel, kes wiksil: kummardab ja põlguskrimpsu oskab näole lüüa uksehoidja wastu.

Ei ole ime, kui 18-aastane õppiw proletariaatlane jälgib waimustusega proletariaadi wõitlust; kuid üliõpilasena muutub pikkamisi „enesharijaks“ — „ideeliseks kommunistiks“, see on paendaseks, kel midagi pole nii tähtis kui ülikoolidiploom ja kes suudki ei awa — peale targutamise oma „kaaswõitlejate“ keskel, — et awalikult wõidelda tööliklassi ideede eest, ning kui niisugune endine töölisnoor pärast kõngeb kodanlise intelligentsi mädanewas soos.

Mõne kuu wältel on klassiteadlikud töölisnoored koondanud mõnegi rühma oma vähemarenenuid noori klassiwendi ja -õdesid. Kuid isegi arwele wõetud pole kaugeltki veel kõik noored palgatöölised. Ühisustes on alles koorekiht — wõrdlemisi teadlikum osa. Laiad töölisnoorsoo hulgad väiksetes töökodades, hallparuni põldudel, saunades ja hurtsi-

kutes on alles väljaspool liikumist. Neid koguda — see on päewaülesanne. Neid tuleb võtta eestkätt toeks noorproletariaadi liikumise selgroole.

Aga poolproletaarline, väikekodanline ja koolinoorsugu — kuis kindlustame kõige suurema hulga temast kestvalt töölisklassile? Mis on rohuks paendluse ja ülejooksmise vastu?

Klassiteadliiku töölisnoorsoo ülem — arusaadavalt aga ka kogu töölisklassi — kohus on kiskuda neid kihte oma tegevusse ja võitlusse. Ainult töölislükumise aktiivset, tegewalt osa võttes leiavad need noored vastukihwi väikekodanlisele tööle. Ainult siin — töölisorganisatsioonides ja proletaarlaste keskel, kes iga paendluse oma rakuskätega neilt maha raspeldavad, hakkavad need noored tundma endid täisproletaarlastena, aga mitte haritlastena ehk majaoma-

niku wõi hallparuni wõsudena, kes walt töörahwale käiwad head teemas Messiana. Proletaarline haritlane peab noorena juba õppima kirglikult wihkama paendlikku, kõhklewat, „laiawaatelist“ (mõis: a : ilmawaatelagedat) weniwat ja enampakkumise teel osietawat haritlast, ja — end mitte kunagi tundma niisugusena, waid proletaarlasena, kes ise esimesena pütsutab intelligendi pehmenahksust. Ja proletaarlaste hulka tulnud noor, keda ootab mammona õnnistus jõukate wanemate poolt tulewikus, tuleb läbi lasta kümnest proowitusest, enne kui tegelast usaldatakse.

Mühagu noor, proletaarline tõusew mets!

Sirutagu kõrgele üle teiste omad ladvad ja oksad need, kes sirged, sitked ja tugewad, et vastu panna tormidele!

Kõdunew ja tärkaw elu.

Wana, õige wana on see tõesõna : tulewik on noorsoo päralt. Igapidi. Tulew ühiskonnapõlw on — praegused noored, juba füüsiliselt, kehaliselt. See on loomulik. Niisama loomulik on, et noored oma põlwe ajawaimu loowad nende aadete ja waadete järele, mis neile nooruses sisse kaswanud.

Sellepärast on õige ka see : praegune noorsugu annab wäljawaate tulewiku ühiskonna peale ; missugune see noorsugu, selle järele kujuneb järgmise põlwe ilme.

Missugune on see noorsugu meil? Iseloomusawa wastuse annab seilele küsimusele sotside „Tulewik“ (nr. 81, 14. 10.), artiklis : „Üliõpilased“, kus ta meie kultuurisema noorsoo-osa kohta järgmisi arwamisi awaldab :

„Ideeliselt on praegune Tarju üliõpilaskond raskemas õhkkonnas kui ennesõjaegne. . . Wastuwaidlemata walitseb teatud konfuus me üliõpilaskonna peas. Üliõpilaskonna häälekandja suri. Keskedustus on poolsurnud, teaduslikkude ehk ühiskondlikkude sihtidega ringisid ei ole, kuna olewad organisatsioonid pea ainuüksi lõbusa koosolemise peale on põhjendatud. Wõib ütelda, meie akadeemia kodanikkude hulgas walitseb domineeriwalt (üleolewalt) kilpkodanliktaguriline meeoleolu, mis täiesti wastab meie majanduslisele olukorrale kui ka walmi-

sele tasapinnale. Meie wabadussõja ideeline külg näib üliõpilastele nende enamuses täiesti wõõraks jäänud olewar, mis seda huwitawam, et paljud üliõpilased ise kaasa sõdisid. Mulle tundub, et õhus liiga saagi lõhna tundub. . .“ Ine. .

Raske oleks kellelgi, kes meie üliõpilaskonda wähegi tunneb, nende tõenduste vastu waielda. Ja kui neist kokkuvõtet tahaks teha, siis wõiks see olla ainult täieliku aatewaesuse tunnisus meie kodanlise ühiskonna noorsoo kohta. Sellega aga ka täieliku aatelageduse tunnisus meie järgmise täiskaswanute põlwe kohta. Seal „tundub ainult saagi lõhna“.

Demokraatia tulewiku aatelseks juhiks jääb seega ainult — s a a g i l õ h n.

On meil tarwis pikemalt seletada, et seda lõhna noorsoole kogu meie „iseisewisus“ on sisse kaswatanud? Kogu meie „demokraatia“ — sotsialjuudased eesotsas. On meil tarwis sügawamalt weel tõendada, et kogu selles isewisuse ja demokraatia klaperjahis, millega maha notiti töölisi „wabadussõjas“, üldse muud aadet ega ideaali ei olnud, kui — saagi lõhn. Ja, noorsoole maaliti wärwilisi sini-mus-walgeid isamaalsuse-pilte silma ette ja kihutati teda nende eeswerd walama. Noorsugu läks, ohwerdas ennast waimustuses — kuni ta nägema hakkas, et need pildid paberlised olid, ja pealegi mitte sitkest Röpina kaltsupa-

berist. Ja kui need paberikaltsud noorsoo silmade ees lagunesid, siis nägi ta, et seal taga üldse mingit aadet ei olnud, waid ainult alasti omakasu, nende omakasu ja saagilõhna ajamine, kes ilusaid sõnu tegid selleks, et niipea kui näpud ulatasid, saaki ahmida warustusasutustes, ärisahkerdustes, rahwa jultunud petmises, töörahwa halastamata kurnamises, normaa talude peale jahipidamises jne. jne.

Ainult juudase mõttetõlplus seisab mõistatuses selle nähtuse ees. Kust pidi kodanline noorsugu aateid saama, kui neid ei ole olnud kodanlise ühiskonna enese elus? Kui seda elu on täitnud ainult saagilõhn? Kui isegi nende „pärisdemokraatide“ — sotsiaaljuudaste — „aated“ sedawõrd kanged olid, et kõik töörahwa minema peletasid. . .

Ei, noorsugu ei ole mitte wõöraks jäänud „wabadussõja“ ideelise küljele, waid on sellest „läbi hammustanud“, on nende „ideede“ tõsist iseloomu tundma õppinud, ja just sellepärast on ta nüüd ise aalage, ideewaene. Kust peab ta neid ammutama, kui neid ümbrisewas ühiskonnas olemas ei ole?

Sotsiaaljuudased peaksid ometi luge nud olema marksistlisi käsitusi utoopilise sotsialism! tekkimise kohta pärast suurt Prantsuse rewolutsiooni, mis niisama läbi põletas Prantsuse kodanlised ilusad „aated“ ja jättis järele kodanlise ühiskonna kõigi ta wastoludega, kurnamisega, wile susega, laiade hulkade õiguste jalgade alla tallamisega, justament nagu seda näeme tänapäew — Eestis. Liberté, Fraternité, 'Egalité' (wabadus, wendlus, üheõiguslus — Prantsuse suure rewolutsiooni kolm juhtiwat tähte), mida kodanlus igale asutusele otsa ette pitserdas, isegi wangimajadele, kuhu warsti oma huwide eest wälja astuwaid proletariasi hakati tassima, muutus kurnamisewabaduseks, klassiwaenuks, töörahwa maha'allamiseks. Ja üksikute suurkapitali enese ridadest tõusnud kodanlaste eneste kaastundmus ja meeleheidende nende aadete täieliku kokkuwarisemise üle ajas neid tundelisi inimesi utoopilisi wäljapääseteid otsima, kuid ainult niikaua kui töölisteklass ise pääsetee leidis — siis kadusid need „kaasatundjad“, otse nagu sotsid langewad töörahwa hõlmade küljest ni pea kui töörahwas ise leiab ainukese tee oma seisukorra parandamisele — rewolutsiooni.

Aga saagilõhn ei ehita koda, see ajab ainult kojaehitajad üksteisega purelema. Seda, mida näeme tänapäew niihästi kõrgi kodanaste ja sotsialistide päewakorra tähtsamal paigal. Ja kui neil mitte ei tuleks kõigil äärmiselt walwel olla töörahwa, kui kõigi nende ühise waenlase wastu — seda hammaste ragistamist siis üksise kaelasoonte kallal!

O'ete leidnud i'algi peale „isamaaliste“ lööksõnade mõnda ühiskondlist aadet meie walitsewate kihtide päewakorras? Muidugi mitte. Üksikud parandamata idea'istid eksiwad draamateatrisse Rabindranath Tagore ettekandele, peen publikum aga naudib tsirkuses — tolakunsti „ideesid“ ja „aateid“.

Wanad ja — noored. N'ime't ka noored. „Ainuüksi lõbus koosolemine“ . . . saagilõhn. Aga kuipalju on see wäärt ühiskonna tu'ewaseks aluspõhjaks? Liiw — rämps. M ä d a n e m a paneb see demokraatlise temp'i wundamenti, muud midagi. Kelle silmi öödpäewad läbi sampanjawing ei tumesta, a'imbab hädaohtu ja ringutab käsi. Aga selle „shwamm“ wastu ei ole rohtu. Eesti demokraatlik kodanlus „kaswatab“ oma noorsoo — surmakandidaadiks.

Ja seda igakülgselt. Ühiskond ei seisa ülewal isiklise saagiahnuse, eluta teadmiste, poksi- ja kettawiskamise kunsti peal. Seesugused kangelased on aja'loos alati — haudam'nejad. Kõik, mis eluline, põgeneb sellest waimlisest lämmatusest eemale, sinna, kus sisemisele tõusutungile awanewad aatelised kõrged wäljawaated. Kus kõigi raskuste ja takistuste peale waatamata walmis ollakse ennast ohwerdama mitte omakasu taga ajades, waid ühiskondlijste aadete eest.

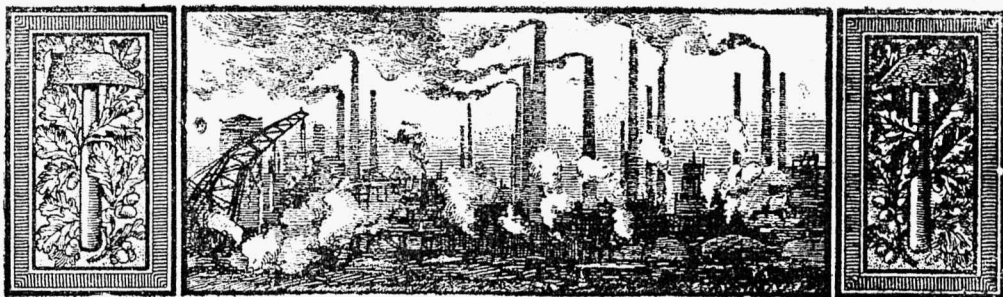
Neid aga on meie ajal weel ainult wõitlewal proletariaadil. Mitte asjata ei hädalda maaliidu noorema kuid agarama kaagiwenna, tööerakonna, häälekandja, et meie koolipoliitika koolid — kommunismi ta'melawaks tegewat. Et Baueri „kaswatus“ wesi olewat noorproletaarlaste weskile.

Tööerakonna ka'nid tunnewad juba pinda jalge all põlewat: elulise m'csa isegi wäikekodanluse noorsoost — rääkimata töölisnoorsoost — pöörab selja kodanlise ilma waiml'sele surnuaiale. Sotsiaaljuudastel lõppes see ainult mädamunadega, tööerakonnal wõiwad põgenead ka künad ja mõ'lid jalaga ümber lüüa. Ja ei Laidoner Pätsiga ega Einbund Pur-

riga hakka neid uuesti püsti ajama — tööerakonnale.

Kodanline noorsugu waibub oma ümburse aatelageduse mädamülkasse, kus ta ainult weel takistuseks võib olla ühiskondlisele arenemisele, nagu seda on meie ajal kodanline ühiskond üldse. Tema kõrwal aga tõuseb wõitlewa töösklassi wõitew noorsugu, elustades oma liikumist ja kujunedes kindlaks, kandejõuliseks alusmüüriks tulewasele ühiskonnale, mis kerkib wõitlusest töörahwa ja praeguse kõdunewa ühiskonna wanel.

Tahate näha selle tulewikupildi algidusid? Sirutage kael ja waadake üle piiri ida poole, kuulake, kuidas Peterburi ülikooli uus, proletaariline õpilaskond näituseks hiljutistel Peterburi nõukoguwalimistel wälja astus, täis waimusust proletaarlise riigi ehitamisetöö üle. Ja kuidas selle aatelise waimususetormi ees, mis tõusis tuhandetest suudest, arat pelgu puges kõdunenud minewiku jäänuseke — psike ninatubaka portsjonike — ; siis ei ole teil enam tarwis kahelda, kelle pärait on tulewik.

Järjekorraline kodanlike noorsoo waesus-tunnistus

(I. „noorsoo“ karskuskongressi puhul)

Jäle on korra räägitud.

Kõige suurem patune peab enne surma midagi korda saatma, mis ta kelmuksed tasa teeks taewases paturegisiris; kõige jõhkrama kurnaja, kes iga päew tuhandeid eksploateerib, nende wäikesed lapsad laseb külmas, näljas, mustuses hääbuda ning oma orjade tütreid saadab endid müüma uutisale ja kabareesse, peab oma pühaks kohuseks annetada waeste heaks, awada warjupaiku lastele ning hoolt kanda langenud naisterahwaste eest. Aus kodanik olla, tähendab mängida kõige suurema wariseeri, silmakirjateenri, wagat osa.

Ka karskusküsimuses teeb kodanlus samati. Eila ujutas ta porujommiga oma kalli isamaa üle, täna „wõitleb“ ta joomise wastu. Praegu lakub peenem

seltskond kõrtsis, homme arutab ta keeluseaduse maksmapaneku wõimalust. Siin awalikud ja salajased joogikohad, millest karskuse kesктоimkond matti saab, seal härrade karskuskongressid ja -kursused, et rahwas mitte wõrkudesse ei läheks, mida iga tänawanurgal, igas alewis ja wallas kroonu toetusel üles seatakse. Isad-emad joowad — see on hea komme, pojad-tütred aga olla „loomu pooiest karsked“, sest seda käsewad karskusepapid Tammed, Ernitsad ja teised selle kõdunewa, wäijasurewa ja läbikoi tanud wäikekodanlike rämpsu hulgast, mille nii suurkurnajad kui töörahwas oma ridadest üleliigse prügina wälja heidawad.

Tartus 10. ja 11. nowembril ärapeetud „noorsoo karskuskongress“ oli

kõige harilikum kodanliste karsklaste keerutus selles nõiaringsis, kus nad ikka liiguvad oma demokraatliste „aadetega“. Kõigepealt — noorsoo karskuskongressiks võib neid jutuspäevi niisama palju nimetada, nagu papi leeri võib tunnistada noorsoo koosolekuks. Siin olid asja alustajad, korraldajad ja tegijad kokkukutsujad ja kõnelejad needsamad karskusapostlid, keda oleme näinud juba siis, kui tsarikoikas praeguse wabariigi wiinapudelit rahwale meelekinnituseks kandis. Siin olid samad Tammed, proudad Põllud, ja kui puudus halekuulus Ernits, siis sellepärast, et ta Ameerikas uurimas, kuidas sealne kodanlus keeluseaduse juures sahkerdab. Ainult Juhanson wist oli referentide hulgas — niisama noor, nagu „Uudismaa“ wana on.

See wana-noorsoo kongress ei wõinudki isegi aastal 1922. mitte näha muud teed alkoholismist päästmiseks, kui soowitada — „wõidelda“ ja ikka „wõidelda“, mis kodanlise karsklase keeli tähendab: seletada joomise pahu külgi, ja seletada, ikka seletada.

Wist järelandmist ajale peab tähendama ainult see resolutsiooni punkt, kus kõneldakse, et noorsoole tuleb muretseda „mõistlikku meelelahutust“. Aga kuidas seda läbi wiia, kuidas ära hoida kas wõi hallparuni poega kõrtsist (töölisnoorsoo wastu tundis see kongress muidugi kõige wähem huwitust ehk kui ta seda oleks tunnudki — ta poleks mitte midagi tema kohta ütelda osanud)? Kuidas seda kätte saada, et joomine, prassimine kabaree, pojale samati ei saa lõbuks, nagu ta on isale? Kuidas pääseda olukorrast, kus karskuskongressid peetakse ära nende summade kulul, misporujommimüügist sisse tulewad*)?

Nende ehk mõine teise küsimuse peale, mis alkoholismi ühiskondlikku külge puutuwad, oli see kongress nagu kogu kodanline karskusliikumine,

*) Teatawasti läheb osa wiinamõnopolle sissetulekuid karskuse keskoitikonna ülalpidamiseks — kuradi wäljapeksemiseks beltsebuli abil!

abitu ja jõuetu wastama. Sellele ei ole kodanlistel karsklastel üldse wastust.

Ja need kodanlised ja wäikekodanlised noored, kes sinna olid kokku tulnud ja neid jutustajaid kuulasid, wiisid igitahes kõige selgema pildi kogu kongressi kohta kaasa — tee-õhtust, mis muidugi „kooswiibimiseks“ korraldati ja kus lasti elada sotslikku karskus-esimaadtejat Ernitsat... Kõik muu — see oli weepesmine uhmrts, mis isegi wahtu ei anna, kui sinna humalaid ja pärmid kas wõi pikese iwakesega juure ei lisa.

Nagu kõigis oma algatustes, kõigis oma kawatsustes ja etewõtetes kodanline noorsugu lagede on tööwõimus ja abitult ümber kobab, niisama on ta saamatu, haletsemiswäärt tegujõuetu ka alkoholismi wastu wõitlemisel. Ja kas wõibki walitsewate kihtide ehk isamaasotsialistise waimuga noorsugu tõelikult wõidelda joomise wastu? Alkoholismi wastu minna tähendab wälja astuda kodanlise korra wastu. Järjelikult, kodanline noorsugu peaks hakkama siis raiuma seda oksa, millel ta istub ühes oma isadega.

Siin võib ainult töölisnoorsugu oma klassimõõgaga hoope anda.

Mis aiaks keeluseadus, kui iga hallparuni ja sahkerdaja huwides on salawiinapõletamine ja selle saadustega kauplemine?

Siin on tarwis töörahwa-miilitsat, kes selle seaduse paberilipakalt ellu wiib.

Mis aitab rääkimine karskusest, suitsetamise kaotamisest, nilbekirjanduse wastu wõitlemisest, kui olud teistsugused, kui noorsoole ei suudeta anda sisurikast elu.

Siin võib aidata ainult niisugune ühiskonnakord kus noorsugu pääseb orjusest, kus ta võib anduda teadusele, kunstile, spordile, elule loodusrüpes.

Ainus tagajärjerikas karskustöö — see on wõitlus kodanlise diktatuuri „demokraatia“ wastu ja töörahwawõimu eest.

Niisugusele karskustööle peab asuma meie töölisnoor, kaasa tõmmates endaga ka seda ollust: wäikekodanlise noorsoo hulgast, kes tõesti teed otsib, kuidas wälja pääseda praeguse ühiskonna lämmatawast umbkotist.

Töölisnoorsoo majanduslised nõudmised

Sajad tuhanded ja miljonid noorproletaarlased võtavad osa valmistamisest. Kapitaaistlik ühiskond toidab oma parasiite suurel määral just nende kihtide higiüdi kulul, kes kõige nõrgemad oma huvide kaitsmisel — kes endid kurnata lasewad ääretumalt. Need on naisproletaarlased ning — iseäranis just — noortöölised.

Missugused on noorproletaarlaste nõudmised töökaitse ja tasu alal rahwuswahelises ulatuses?

Praegu on klassiteadlikkudel noortel käsil majandusliste nõudmiste läbiwaatamine ja kokkuseadmine.

Seda küsimust käsi as ka Kommunistliku Noorsoo Internatsionaali kongress. Üles seatakse kahesugused nõudmised:

Lõpunoored ja osalised.

Klassiteadlikud töölised nõuawad töölisnoorsoo palgatöö ärakaotamist kunni 18 aasta wanuseni ja selle käsitamist ja ta eest hoolitsemist sotsiaalistiliselt ja kaswatusliselt waatepunktilt.

Kas ei ole kohutaw nõudmine — neile, kes sel'ega harjunud, et ainult parunipreilid ja muu kuldne noorsugu wabastatud on kehalisest tööst, mida nad, tööle au andes, küll ka täiskaswanutki ei tarwitse teha!

See ei tähenda, nagu tahaks töölisklass oma noorsoost kaswatada „kuldset“ logelejat noorust, kes tööd teha ei taha ega oska. Ei, waid ka harilik töö wabrikutes ja muudes töökohades peab noorsoole kaduma. Kunni 18 aasta wanuseni õpib noorsugu. Kuid tu'ewane õppimine ei seisa mitte ainult raamatu sisu tuupimises; kool seotakse tööga — wabrikuga, põllutööga. Töökool, kus töölisnoor õpib ühtlasi tööd tegema ja teiselt poolt — kehalise töö juures õpib teadust.

Mu'dugi ei meeldi niisugune kord meie praegustele ühiskonnatugedele. Siis ei ole daamidil enam haletseda waeste laste üle, keda koormatakse raske tööga.

Noortöölise väike wabastamine palgatööst kunni 18 aastani on sotsiaalistlikus ühiskonnas wõimalik. Siis kui sõjawägi ära kaotatakse ja kõik logelejad kaowad. Siis jätkub küllalt töö-

jõudu, et ilma suurema raskuseta täiskaswanute abil kõik ühiskondlikult tarwilik töö ära teha.

Kuid senni seawad klassiteadlikud noored üles osalised nõuded omaseisukorra parandamiseks.

Kõige tähtsamad neist on:

Alaealiste kunni 18 aasta wanuseni, olgu mees- ehk naisnoored — ühesuguse tööst eest ühesugune tasu täisealistega.

Tasu peab nii kõrge olema, et wõimaldaks inimwäärilist ülespidamist.

Noortöölise tööpäew mitte üle 6 tunni ja tasu samasugune, nagu 8-tunnilise tööpäewa eest.

Siin kerkib mu'dugi küsimust üles. Kõige pealt — kui niisugused nõuded läbi wiia, mis saab siis meie wastastest wabrikantides: ja hallparunitest ning kogu isamaa tööstusest ja põllutööst?

Klassiteadlikud töölised ei rehenda mitte wabrikantide huwidega. Meil on tähtis noor öölise elu ja terwis, ei aga mitte paksõhtude rahakapid ja aktsiate diwidendid. Kui need suudawad ülewal pidada hiigla sõjawäge, politseid, kui neil on wõimalik lakkuda ja oma kuldset noorsugu tööta logeleda lasa, siis on juba nende asi, kuidas nad oma tööstust ja põllutööd ka sel korral üles ehitawad, kui noortöölise nõnda töötab, nagu see tema jõule kohane.

Mis puutub 6-tunnilise tööpäewa taksusse, mis peab sama kõrge olema, nagu 8-tunnilise tööpäewa eest, siis peab seda nii mõistma, et kapitalist 6 tunni eest maksab, kuna ülejäänud aja eest maksab räk. Riik ei tohi neid summi mitte wõtta maksudega töörahwalt; sest mis kasu sest oleks, kui töölisklass ise oma noorsoo eest peab hoolitsema, see õigus ja kohus on tal muidugi.

Edasi tekib küsimus, kas on need nõudmised küllalt kaugelwiatawad? Kas tuleb klassiteadlikkudel töölistel leppida, et 16 ja isegi 14 aastased ja koguni 12 aastased noored tööle sunnitakse? Kas tuleb sel korral, kui see täiesti nii on, klassiteadlikkudel töölistel nõuda nende noorte tööolude korraidamist ja kaitset,

praegugi tuiskab kergelt tolmuga; teisel algab rünnak, kiwi-hunnikute ja seljakutega konarlikuks tehtud paemurd, mil äärt ei näi olewat nõrgal kuuveerandi walgel.

Muist sõdurisi lööb püssid hakkid. Wõetakse labidad ja kangid ning asutakse auku tegema. Rutas, toetatud wandesõnadest wõitleb metall külmanud maapinnaga.

Kuppar seisab kolme wawuri wahel ja inimesab oma rahulikkust. Tundub ainult kärsitus, nagu se'aks wäsinult woodi ees, mida liig p'kkamisi korra'datakse. Kaua see weel kestab? Kuid kas pole ükskõik. Selle aja, mil need seal õngiwad, wõib weel mõelda. Wiimast korda.

Kuppari näole puged krimpsutus, mis küll muige ei tahtnud olla. Mõtelda! Milleks? Et seda mõne minuti pärast igawesti unustada. Warsti on punkt. Seal selle kõwerkaelse rünka jalal tu'eb siis lõpp matkamisel. Homine, kui päike tõuseb, ei ole enam teda, Kupparit. On ainult jäänus, mil midagi tarwis pole ja mida keegi ei tarwita.

Aga niiwiisi hukkuda! Nõnda koerakutsika kombe! Rauduskäte ja -jalgade! Märgilauaks olies joobnult lalluwatele saatana'ele. Ilma wõimaluseta surra nõnda, et wiimne jõukübe kaoks wõitluses. Lõppeda tapaloomana, keda tosin käsi kinni hoiab.

Ja Kuppar tundis korraga, kuidas temas jälle elu tekkis. Esimest korda pärast wangis amist. Ükskõikne oli wangihooones, samasugune wäljakõutus, weel tuimem pärast surmakongis. Oli ta ära hirmunud? Kartis? Tema, Kuppar, ja hirm! Ainult seda mitte. Tema ei kardada. Kui waja, löikab ise endal pea maha ja ulatab wastasele. Teeb nagu tahab. Nagu tarwis leiab. Siis tundus tappew liigwäsimus pärast üleclaud wõitlust, wastastikku laskmist, rüselemist. Magas kaks päewa, mil wahi all oli. Wabanenuna kõigist muredest.

Aga nüüd korraga sähwas jõuhoog. Tahtmine ennast näidata nagu on. Nii ei wanner ta mitte alla. Mitte milgil tingimisel. Wähemalt sülgab laskjate peale. Tõepoolest, kas ainult sedagi! Ehk kui saab, lööb mõne müksuga kukerpalli. Wõi ei ole ta kolm korda tugewam igaihest siin? Ja pillub näkku oma wõitlushüüdeid. Ükskõik mis,

aga ei sure mitte lambana, allaheitlikult silmi pööritades.

Kuppar wiskas otsiwa pilgu ümber. Kaewajad olid põlwis saadik augus. Nähti arupidawat, kas paras sügawus käes. Ohwitser sammus oma kaaslastega eemal ja jutustas naerdes midagi. Kaks walwuri seisid külmal ja soldalikult. Koimas oli kõssi wajunud ja wahtis enda ette maha, pikad wurrud jääpurikas.

Nüüd hüüdis ohwitser midagi. Kaewajad jätsid töö ja hakkasid high otsesiselt pühkides lähenema. Üks wahtidest pani püssi ette waat ikult teise najale ja asus Kuppari juure. Wõttis rauad jalgade ümbert. Siis kätelt. Kuppar mõis: neid ei taheud werega ära määrada.

Aga kui siis walwur kõie otsa hakkas seasõrga siduma, et se'lega wahiause käs kinni kõita, ei saanud Kuppar isegi aru, kuidas mõlemad teised sõdurid nagu nukud kõrwale paiskas ja nende wahelt wälja kargas. Järgmisel pilgul oli ta la'i pillutud kiwidest üle, hüppas paari meetri kõrgusest kaldast alla ja jooksis juba hooga mööda auklist ja terawat paemurdu eemale.

Liikmed on wiimse paari päewaga ära hangunud. Kuid keegi nagu iukkab tagant. Jalad kantakse tõstmata üle kiwide, aukude, hunnikute. Nüüd sähwab midagi. Kord. Ja weel. Ikka uuesti. Kuppar kuuleb waewalt paukusi ja lühikesi kiirise waid lööke kahel-pool kõrwal ja seljataga. Aeg-ajalt wiskab ainult pilgu üle õla. Sõdurid jäta wad laskmise ning jooksewad korratus karjas järele. Kuid nad on saamatud oma sinelite, suurte saabaste ja püssidega. Põgeneja omas pinsakus suurendab kürelt wahet. Wähendab isegi hüppeid, et igaks juhuseks jõudu hoida.

Aga kogu olemine naerab. Hõiskab ikka waljumalt. Mks? Ei tea isegi. Ei tundu, et pääsemise pärast. Wõi on ta siis juba wäljas hädaohust? Wast sellepärast, et neile ninanipsu andis. Wõi et jälle wõib ennast liigutada. Wabalt hüpa'a vähemalt korrugi weel. Ja oleks mingi sõjariist, pöörduks ümber. Ajaks kogu selle karja paku.

Siis on ta järsu kalda ääres, mis kolme-nelja meetri kõrguseni ulatab. Sellest rippuwast seinast üles ronida on wõimata. Kuppar ruuttas mööda kolise waid paesid edasi pahemate poole. Siin

seisawad suured kiwihunikud teel. Peab katsuma teist kätt.

Kuid lähemale mullakühmule ilmub esimene tagaajaja. Siis teine. Nad ei saa küll lastes pihta. Kuppar jookseb mööda kaldaalust edasi, kuni see järsult tagaajajate poole keerdub. Kas siis tõesti pääserada ei leidu? Kas peab siin hukkuma nagu jänes küttide ees? Siiski, siin võib vähemalt wäsu hakata, kui liig liigi tulewad. Kas wõi suure kiwiga.

Jälle on põgeneja tüle all. Nüüd pääseb ta kitsasse kääku. Siin algawad sügawad õõnsused nagu suurte seente ja kändude wahel. Maa on tükatati terweks jäetud. Osa t on prügi kokku kuhjatud. Nagu saarekesed seisawad madalamad ja kõrgemad kingud. Üks lauskküljeline, nagu kumardaw saunahüü. Teine terawserwaline kui jonnakas kaabulott.

Kuppar tiirles selles rägastikus sihita. Näib, et tagaajate keskele on sattunud. Järsku ilmub kuskilt künka tagant hall kogu ja tõstab laskeriista. Ja kui põgeneja siis warjule kargab ning teisele poole ruttab, satub mõne samasuguse surmapiduwa otsija otsa. Pole kahtlust, et warsti pealegi abi kohale jõuab. Terwe murd piiratakse sisse. Ja siis on paratamata lõpp.

Nüüd awaneb laiem plats. Aga enne kui Kuppar saab paari sammu seda mööda teha, walgatab pahemal poolt tulejuga. Miski riwab pinsakulakka. Jooksa ja kargab tagasi kiwihuniku taha ja teeb poolringi selle ümber. Sealte edasi kahe kiwiseljaku wahele. Satub siis sõduri pea e, kes talie püssi otse näkku lahti laseb. Siit kõrwale üle kingu; sealte alla ümber kiwihunikute. Kuid siin se sab ees kaks halli kogu.

Kuppar kargas järgmise kiwihunniku taha. Sealte otse edasi üle jõe kõrge libeda maaseljaku. Pooltel weerul muutub tõus nii järsuks, et püsti wõimata edasi pääseda. Põgeneja laskub põlwili ja ronib käpuli. Põlwed libisewad tagasi, käed ei leia pidet, millest kinni haarata.

Aga selja taga kuulukse kisa. Keegi hüüab, et lastaks. Teine, et teda ei segataks juureronimast täägiga torkamiseks. Kolmas kamandab kungas sisse piirama. Paar tagajärjetut pauku. Wanded. Jooksmine.

Kuppar on juba harjal. Ja näeb siit metsa. Lajalist mustawat metsa, mis

wõruna paemurdu teisest küljest piirab. Waewat paarsada sammu on sinna. Paari pilguga on põgeneja siit all, kiwihunikute wahet kõweriti läbi ja tormab üle langendiku. Sõdurid on ta silmist kaotanud. Weel mõni minut, ja siis on siit wäljas.

Kuid mida kaugemale Kuppar jõuab, seda enam hakkab tal rinnus närma. Nagu oleks häbi. Justkui oleks keegi talle kõrwahoobi annud ja selle eest karistamata jäänud. Kel'egi eest ei ole Kuppar weel plaganud. Karjapoisina ei taganud kurja sõnni ees, waid pani oma tahtmise maksma pika ridwa ja koera abil. Mehe na ei annud alla tosinale riunorijale. Ja nüüd peab jooksuma nende eest, kes hulgakesi jahti peawad ühe peale.

Tahtmata jääwad jalad aeglasemaks. Ent mõis us sunnib jooksu jätkama. Küll tuleb weel aeg, kus Kuppar näitab! Küll tuleb silmapilk, mil mees mehe wastu seisab. Wõi kõige rohkem kahe-kolme wastu. Siis tasutakse mitme wõrra, mis täna wõlgu jääb. Antakse wastu külmituga, mis nüüd saadud matiga.

Siin on paemurru lõpp, aga paari-kolme meetri kõrguse kaldaga. Madaamat kohta ei pais'a ei paremal ega pahemal pool. Ühesugune järsk sein igal pool. Ja seljatagant kuulukse kisa. Kuppar hüppab kiwi otsa. Saab kinni paest, mis nina ülevalt äärest wälja sirutab.

Natuke kinge tõmmata ja siis täie hooga. Kui kord äpardab, siis ei tõuse wäsnud keha enam. Ainsa surumisega ehk mitte ialgi.

Aga järelt kostab läbi waikse õhu jooksumüdin. Ei tarwise waadatagi. Teada, kes läheneb. Poole minuti pärast on tagaajajad siin.

Tugewad sõrmed pigistawad kiwikaelast kinni. Tõuge jalgadega. Ja Kuppar ripub, näoga waewalt ulatades kaldani. Pilguks jääb keha seisma. Käed hoawad hädawaewalt wajumisest. Tundub esite wõimatu wäsinud muskleid sundida tülpinud meest ülespoole nihutama. Kuid ei tohi langeda. Pea b üles saama. Peab wõitma! Wähemalt niigi palju. On tunne nagu kaardimängus, kus wiimane trump maha wisatud ja wastane suurustades kätt tõstab tundmatu numbri wäljamängimiseks. Wõi jahimehel, kes kõige kirglikumas tujus tühja püssiga seisab ja järele wahib haawatult põgeneva e hirwele. Ehk wõidujooksjal, kes wiimasel hüppel ninali kukkunud. Kup-

par ei karda ega hooli elust. Aga ennast siin nagu räime wardasse lüüa ei lase ta mitte.

Hambad pigistuwad kramplikult kokku. Iga muskel teeb ülejõulise pingutuse. Pea kerkib. Silmad näewad meisa. Esite ainult üksikuid puudelatwu, siis kogu metsakülge, pae hund, kuid, mingit kärbist. Süda taob hullumeelselt. Käte lihaksed walutawad, nagu tahaksid lõhedada. Tundub, kui ripuks kogu raskus peenikesel niidil, mis ka keda ähwardab ja ühtlasi rinda terawalt kinni nõõrib.

Aga kõrw kuulatab kõige aja lähenevat jooksumüdnat ja kiwide kolinat. See wõib sammu kolmkümmend kaugel olla. Nüüd waewalt kaksikümmend. Juba otseselt selja taga. Miks ta ei peatu, et lasta? Wõi usub ta ainult täägi pistesse?

Juba on ronija käte najal. Siis rinnuli kaldal. Wiskub silmapilkselt kõhuli,

jalgu ruttu järele tõmmates. Teraw teraskeel läigatab kuuwalgel peaaegu samal ajal kergelt saapa talla serwa riimates.

Kuppar ajas enda püsi ja lõi pilgu ümber. Mets on samas. Paar hüpet, et sinna jõuda. Aga taga lagendikul jooksewad lähenewad kogud. Nagu koerad saagi järel. Ja kõige wäledam tagaajaja on õnnelikum põgenejast. Juba on ta paraja koha leidnud ning hüppab üles. Näeb siin otsitawat ja tormab kallale.

Kuid Kuppar ei mõtlegi põgeneda. Käed kahmasid maast. Kumbki sai kätte terawa pae.

Tagaajaja tormab lähemale. Täaksihib surmamõistetut rinna wastu.

Kuppar tõstab hooga üles kümnekiilose kiwitüki. Pilk mõõdab kaugust kalalitungija peani.

Rewolutsioon ja wabariik

„Et õieti mõista la'aulatuslist ühiskondlist nähtust, tuleb teda mõis a terwes tema omapärasuses“ — niisugune on üks marksilise õpetuse põhikaskudest. Sel ajal, kui sotsialistliku proletarilase rewolutsiooni küsimust arutatakse „üldiselt seisukohalt“, ollakse rahuldunud pääliskaudsete analoogia teetoodist (umbes kui „teoreetilise“) wulgaarsemate shabloonide (kulunud „wormide“) mudeli e tarwitamisest, mis kõige oma igawa sarnasuse juures eralduwad ühes omaduses: nad ei kõlba. Mida rohkem analoogiaid (sarnasusi) ja ajaloolisi paralleelid (rööbasjoni) tõmbawad härrad Kautskid, Lewid, Martowid ja kogu argade „wananaiste“ õnnetu kari, seda selgemaks saab sotsiaaldemokraatlise „marksismi“ täieline teoreetiline (rääkimata praktilisest) abitus. Purustada shabloon ja näidata, kas wõi kõige üldisemates joontes proletarise rewolutsiooni omapärasust, wõrreldes kodanlise rewolutsiooniga, on meile järjekorraliseks päewaülesandeks. Sesi sotsiaaldemokraatiline teooria tugeneb kõige esmalt shabloonile, mis küllalt kirjaoskamatu, kuid mille läbi mitte tolli wõrragi ei wähenema kahjulikkus, mida küllalt selgelt tunnistab sotsiaaldemokraatiline praktika — see kõige suurem äraandmine, mida klassiwõitluse ajaloos kunagi näh-

tud.“ Nii kirjutab sms Buharin kodanlisest ja proletarise rewolutsioonist.

Kõige tuttavamaks teoreetiliseks küsimuseks on sotsialistlikus rewolutsiooni küsimuses see, kas kapitalistlikes ühiskonnas kaswawad uued walmistusiwiise wahekorrad, s. o. uus ühiskondline kord. On kapitalism „küps“ wõi mitte „küps“ sotsialistilisele rewolutsioonile — sellest on kuulnud iga tõõline pikki lugusid. Rewolutsiooniline marksism, mida esitab Kommunistiline Internatsionaal, näeb imperialistlikes sõdades täielikku wastust nende küsimuste peale. Ja nimelt räägiwad need sõjad kõige paremini, et kapitalism ei suuda enam ilmamajandulise eiu edendaja olla. Seda kinnitawad ka need wastolud, mis praegu — pärast imperialistlist sõda — ikka kestuwad kapitalistlike riikide wahel ja mis takistawad töös use tõusu ning walmistawad uuele imperialistilisele sõjale teed. Sotside „marksistiline teooria“ püüab aga wastupidist tõendada, et kapitalism olla wäga elujõuline ning tarwilik pealegi. Sellepärast on nad rewolutsiooni wastu. Nad tahawad oodata, kuni kapitalism „küps“ . . . sotsialismile üleminemiseks; kuni inimkond nii kaugemale „arenéb“, et wabalt, ilma rewolutsioonita, uue ühiskonna korra loob.

Walitsewad kaks arusaamist rewolut-

sioonist: ühed mõistavad rewolutsiooni all barikaate, werist wõitlust kodanlusega ja sel'es wõitluses sotsialistlise ühiskonna loomist, te'sed tahawad wõtta rewolutsioonilt igasuguse wägiwaldse näo ja teda näidata suure, ent tähelpanemata muudatusena ühiskonnas, umbes säärasena, nagu oli Ameerika ülesleidmine wõi aurumasinat tarwitusele wõtmine.

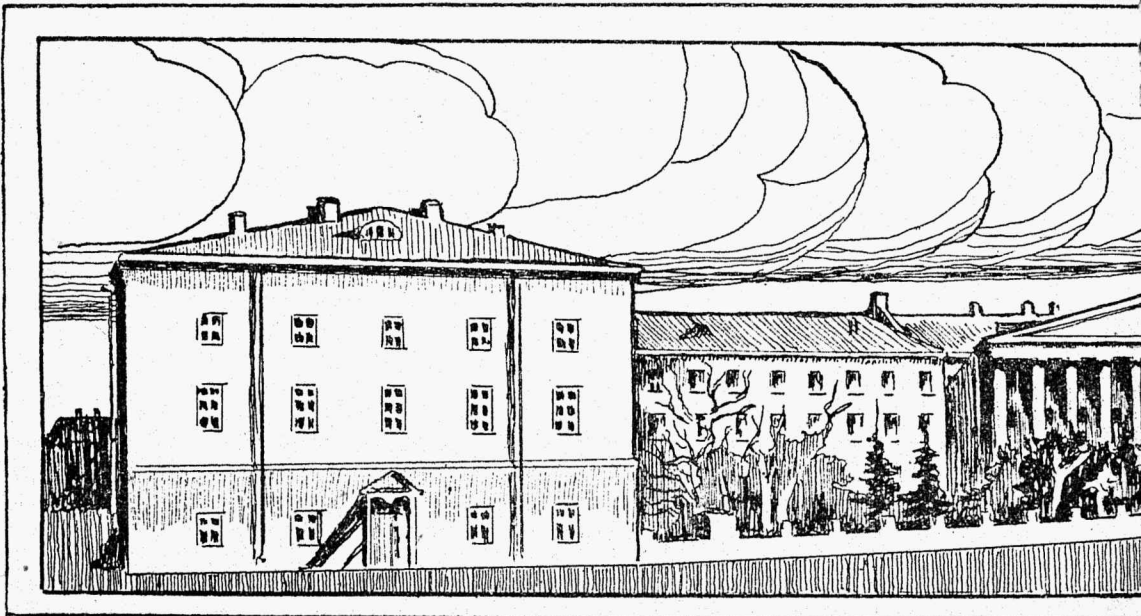
Kui wiinast arusaamist rewolutsioonist lähemalt waadata, siis tunneme ära kohe oma sotside näo. Kuid mitte ainult meie, waid üle ilma kõnelewad sotsiaal-äraandjad, et ka nemad sots'alismi poole püüawad, aga nad ei soowida inimsugu mitte õnnetuse sisse saata rewolutsiooniga, mis purustab tööstuse ja häwitab kõik „kultuuri“ ilma wäärtused. Proletaarse rewolutsioonile seisawad nad was'u sots'aalsed reformid — järk järgulised parandused. Proletaarse wõimu asemel on neil wabariik, kus kodanlus wõimul. Kui see käes, siis kriips peale rewolutsioonile.

Sotsid püüawad oma äraandmist wadjata lob semisega, kui ei oleks praegune kapitalistline töös us weel nii kaugele arenenud, et tööliklass wõiks tööstuse üle wõta. Ja teiseks ei olla tööliklass mitte „küps“ sots'alismi e. Oma teooria põhjenduseks tuuakse ette wõrdlusi kodanlise rewolutsiooniga. Seal

— seletawad — oli asi lõepoolsest küps. Seal walmines kapitalism tõesti feodaalse korra raamides. Seal sai rewolutsioon edasitungiwaks jõuks, mis wabastas walmistusjõud feodaalhärrade surwe alt, andis ne'le waba wõimaluse arenemiseks. Sellepärast oli ses rewolutsioonis juba küllalt, kui feodaal korral „pea“ (poliitiline wõim) maha napsati, natuke seest puhastustööd tehti ja kohe awanes uus ajajärk ühiskondlises liikumises. Nii sama „kerge“ ja waluta Märtsirewolutsioon Wenemaal ning raske ja palju ohwreid nõudew Oktoobrirewolutsioon annawad sots'aaläraandjatele põhjust kahte asja wäidata: esimeseks, et kapitalism ei ole weel walminenud sots'alismini ja teiseks, et Wene Oktoobrirewolutsioon ei wõi sellepärasi olla proletaarne rewolutsioon. Pandagu tähele seda wulgaarset shab'ooni, mida sots'id lõpmata tarwitawad.

— Tõelikult — kirjutab Buharin — nad kuu sid kōminat, et uued wahekorrad walminewad wanas kestas. Aga mõista, kui d a s need wahekorrad arenewad, see on üle nende jõu.

Aga ära näha, milles se'ebab kapitalismi tõusu omapärasus feodaalse ühiskonna wahekordades ja sots'alismi tõus kapitalistlise ühiskonna keskel — seda ne'l waja ei ole. Nii siin kui seal on waja „küpsus“. Edasi

Nõukogude Wenemaa Kommunistl

sellest formaalsest küsimusest opportunistiline mõte ei liigu. —

Ometi on nende uute wahekordade arenemise protsess mõlemil juhusel hoopis isemoodi, mis enesega kaasa toob ka teisi uusi üksteisele vastukäivaid sihte. Kuidas arenes kapitalism feodaalse riigi rüpes? Walmines peaaegu ikult kui linn, mis areneb was upidises sihis feodaalsele mõisale. Kapitalism ajas linnast miljonisi katsumissarwekesi maale, purustas seal isaisade põllupidamiswiisi, õõnestas feodaalse riigi a'ustugesid ja hakkas ilma ümber looma oma näo ning tahtmise järele. Mis oli selles iseloomulikku? Iseloomuk selle juures oli see, et uued wahekorrad kaswasid ja arenesid seal terwelt kõigis oma täiuses. Feodalismi nisa otsas ei kosunud mitte ainult uus tehnika, — kapitalismi alus, ent ka elaw inimeste aparaat. Seal kaswas kapitalistilise riigi ülemkiht walitsejad: tööstuse aju ja pea — kõrgem tehniline personaal inseneeridest kuni meistriteni.

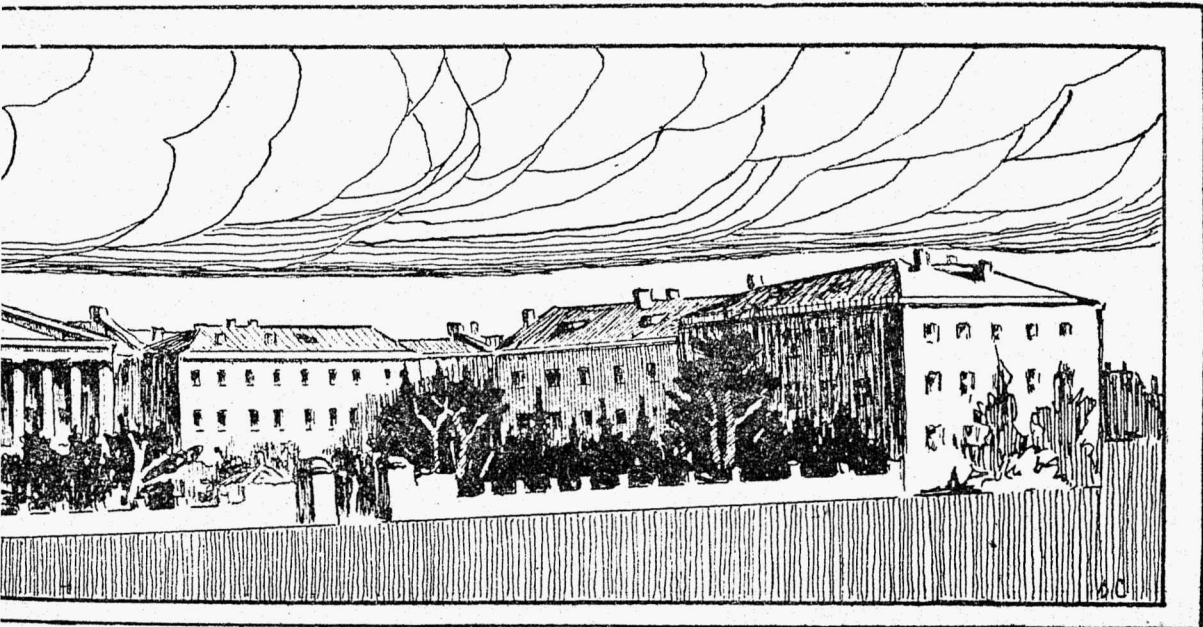
Kas võib niisama areneda sotsialism terwelt kapitalistilises ühiskonnas?

Juba pea'iskaudu mõtlemine selle üle annab sele use, et ei wõi juttugi olla niisugusest arenemisest. Selle sõna täielikus mõttes. Sotsialistilise walmistuswiiside wahekorrad ei kaswa kapitalismi kaitse all ja kapitalistilises riigis „terwelt“.

Mis jääb puudu? Sotsialistilise riigi elaw inimese aparaat — administraatorid, kõrgem tehniline personaal. Kapitalism kaswatab neid omale ja nad on ka truid kapitalile. Sotsialism ei ole mõnda teist majanduslist tegewusala, kus ta wõiks „isesesiwalt“ tegutseda, nagu seda tegi kapitalism — kodanlus feodaalmõisniku wõimkonnas, surudes linnast mõisniku kannapeale proletariaadi poolt kokukantud kapitaliga. Feodaalhärri pidi järele andma. Nüüd on kodanlus igalpool täieline peremees. Ei maa peal, ega sees, ei õhus ega wees, pole paika kus kapitalism ei walitseks. Isegi kõrgele arenenud kapitalistilises riigis, maksimaa'se kapitali kontsentreerimisega (koondamisega) ja tsentraliseerimisega (keskendamisega), ei jõua tööliklass sotsialismile seda elawat inimeste aparaati mitte anda.

Aga kui sotsialism „terwelt“ kapitalistilises ühiskonnas walmineda ei wõi, mis wõib siis üldse areneda kapitalismi juures, mis tööliklassi lähendab oma eesmärgile?

Walmineb esiteks suurtööstus ühes walmistusabinõudega. Teiseks, proletariaat, kellel kapitalistilise tööstuse juures kogutud ühiskondlised töö iseloom. Kolmandaks, kõrgesti kwalifitseeritud (õppinud) töölised, kes sotsialistilise töös-

Noorsooõhingu Kesk-Kaswatusmaja

tuse juures wõiwad komandööride aset täita, kuni tööliklass ise omale kõrgema tehnilise personaali (koosseisu) kaswatab. Neljandaks, tööliste organisatsioonid, kes prole'ariaadi dikta'uuri ajal saawad adm'nistratiiwaparaadi selgrooks — sotsialist'ise tööstuse edas'wiijateks. Kuid nendest on wähe, et ühiskondlist pööret — rewolutsiooni, ilma waluta läbi wiia. Miks? Kapitalist'ise ühiskonna kõrgem kiht, siis kõrgem tehniline jõud, — kõik need kih'id on proletariaadile waenulised. Nende käes on riigis kõik walitsemiswiisid. Nende käsutada on poli'tsei, sõjawägi, ja paksude rahakapide ukسد awatakse ainult kodanluse käsul. Töörahwast ei pääse kuhugi, kus walitsemise lõhnagi tunda oleks. Tööliklass on ainult kurnataw klass, elagu ta kas nimepidi demokraat'ises wabariigis, wõi mõnes muus riigis, kus walitseb kapital.

Proletariaat wabaneb ainult siis kapitali ikkest, kui ta wõidab kodanluse poliitilist'et, s. o. saab walitsewaks klassiks ja siis waldab ta majanduslise elusoone. See aga ei sünni arenemise teel iseenesest kapitalist'ises riigis. Sest kui kapitalism feodalismi seesmiselt enesesse ämes, siis oli see loomulik ainult sellepärast, et kapitalism elas feodaalse pärishärra (maaparuniga) kõrwtu'i. Sotsialismil ei ole kodanlises riigis eluõigust. Missuguses wahekorras o'id kodanluse feodaalse mõisnikuga? Kas sellest wahekorrast järeldus majandusline eksploateerimine? Kas kodanlus oli kurnataw klass feodaalses ühiskonnas? Naeruwäärt on sellest rääkida. Mispärast? N'melt sellepärast, et kapitalism kaswab feodaalses ühiskonnas oma ladwaga (kõrgema kihiga; ja weel sellepärast, et linn kaswab ühes mõisnikkude wõimuga; need ei saa ega püüagi kapital'ismi kaswamist tak'istada. Sellepärast ei wõi ju'tu olla kodanluse eksploateerimisest (kurnamisest). Kodanluse ja feodaal'se mõisniku wahel sünnib lisawäärtuse jagamine. Feodaal'id, kelle käes riiklik wõim, wõiwad mitmesugusel kujul ära kiskuda kodanluse osa lisawäärtusest. Aga mitte kodanlus ei ole kurnatawa klassi seisukorras. Ta ei ole poliitilisel't feodaaliga täieõigusline. Ta kannatab feodaalide majanduslise poliiti-

ka tagajärjel ja peab osa oma saagist neile andma. Aga kodanlus on töökojas ja wabrikus juhataja, ta on walmist'usabinõude omanik töös'uses, ta on klass, kes lisawäärtuse wälja pumpab kaswawast proletariaadist.

Proletariaat ei ole niisuguses õnnelikus seisukorras kapitalist'ises riigis. Kodanlusel on tuhanded abinõud, et tööliklassi walitsemisaparaadi juurest eemal hoida ja weriselt maha suruda nõrka kaitsetki wõimu juurde pääseda. Teine tööliklassi ülestõusmine proletaarses rewolutsioonis oma kurnajate was'u on ainuke abinõu, et kord wabaneda ja sotsialismile jõuda. Kes proletaarses rewolutsiooni eitab kui ühiskonna ümberloomise abinõu ja tahab piirduda ainult nende parandustega, mida kodanlus annab, wõi mida tööliklassil korda läheb walitsewatelt klassidelt wälja pressida, see on sotsiaal'äraandja, sest ta needib töölik'assi igawesti kapitali käru külge. Wastupidi, igauks kes püüab selle poole, et siamaani rõhutud klass wõidaks, õuseks walitsewaks klassiks, paneks maksma oma klassi dikta'uuri ja selles dikta'tuuris kaotaks kapitalist'ise korra wast'olud — klassi wahed, wõistiuse saagi jagamise pärast ning eraomanduse, see on rewolutsionäär. Ta jääb rewolutsionääriks ka siis, kui ta tahab tööliklassi ette walmistada poliitilise wõimuhaaramisele sotsiaalse reformide (paranduste) teel. Mitte so'siaalse reformide poole püüdmine (näit. töörahwast walitsuse abil), waid rahulejäämine nende reformidega, teeb rewolutsionäärist sotsiaal'äraandja. Sellepärast ei ole rewolutsionist'itele töölistele ükski riigi wõim kapitalist'ise wahekorradade juures mingisugune lõpujaam, mille juures peatada tuleb ja rewolutsiooni „egemise“ mõte nurka wisata. Ei, pandagu ükskõik, missugused särawad nimed wabariigi'e ette, tööliklassile on wabariik ainult peatusjaam — ü'lemineku ajajärk rewolutsionilises wõitluses. Rewolutsioon kes'ub. Ta on ainult pikad'asema käigu wõtnud, kus töölik'ass jõudu kogub, oma haawu parandab, et parajal silmapilgul jälle o'sustawasse wõitl'usse minna.

— Mitte wabariik, waid rewolutsioon! See Prantsuse suure rewolutsiooni hüüdsõna elab tänapäewani.

Wene proletariaat ja Oktoobrirewolutsioon

Nõukogude Wenemaa ajalehed kirjeldavad waimustust, mis waldas Wenemaa proletariaati ja kogu ilma töölisliikumise juhte, — III Kommunistilise Internatsionaali IV kongressi saadikuid — Oktoobrirewolutsiooni wiendal aastapäewal.

Seda waimustust on wõimata kirjelduse järele mõista, seda waja näha, tunda, et seda õieti hinnata.

Wõimsalt woolawas, waimustusest lainetawas töörahwa okeanis, Piiterist Wlad wostokini, Arhangelis: Kaspiani punetasid purjed, sätendasid silmad, mühas wõidurõõmus hurraa, millega kokkuhelistes wägew kütkesaw muusika: — Nüüd üles, keda needus rõhub! — ja wõitlusele ergutaw, elustaw hüüd: — Elagu üleilmiline Oktoobrirewolutsioon!

Küll on kollased, küll mustad ja walged püüdnud näidata, et oktoobrirewolutsioon rumala rahwa eksitus on, kes petiseid enamlasi uskus, ja et rahwas, sest pettusest arusaades, oma petjad minema kihutab ja „armsad“ kollased, mustad ja walged härrad koalitsioonis oma üle walitsema kutsub. Nad ootawad pikisilmi seda aega, pagunid taskus ja eksepandid peos, kuid nad ootawad asjata, wabanenud rahwas neid ei waja.

Mida kaugemale ajaloosse wajub 1917. a. 25. oktoober, seda heledamini hõlgab töörahwale selle suure päewa tähtsus, seda selgemini awaldub oktoobrirewolutsiooni wääramata wajadus, seda enam süweneb arusaamine, et terve mõis use juures teisi töörahwas talitada ei wõinud, et see oli teadlik samm sellele teele, mille sündmusel kõik rajanud, et töörahwal teist wäljapääseteed kurnamisikkest ei olnud.

Mida kaugemale ajaloosse wajub sündmus, seda selgemini esinewad ta peapõhjused, seda kahwatumaks jääwad kõik kaasaskäwad kõrwalised ja kõrwalistähtsusega sündmused, mis peajooni küllalt heledatena wälja paista ei lase, ja paljud, kes pole harjunud liikumiskeerus orienteerima, peapõhjust igasugustest kõrwal- ja wäärnähtustest eraldama, wõõriti arusaamisele wiib.

Pole siis ülearune oktoobrirewolutsiooni wiendal aastapäewa järel arwustawat pilguga selle sündmuskäigu pea-

jooni jälgida, et sellest tarwilised järeldused teha.

Nõukogu walitsuse idud pesitsesid töörahwa massedes juba 1905. a. oktoobrist, peale konstitutsiooni kuulutamist, kus suuremais tööstuslinnades tekkisid tööliste saadikute nõukogud. Need olid olid 1917. a. Tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute algidud.

Wenemaa kodanlus, kelle majanduslisele tõusule tsaarisurwe awaraid wõimalusi ei annud, püüdis rahulisel kaupmisteel tsaari walitsuselt neid wõimalusi wälja tingida, Wenemaal säärast kahehingega monarhistist riigikorda luua nagu see Inglismaal.

See kauplemine ei annud tagajärge. Osa kodanlust tundis kaasa rewolutsioonilisele töörahwale.

Tekkis weebruari rewolutsioon.

Riigiwolikogu, kui kodanluse esitus, eraldas enesest tädesaatwa komitee, kes kuulutas tsaari wõimu kukutatuks, enese tema asemikuks ja andis käsu kuberneridele ja walitsusasutustele kõigis asjus enese kui seadusliku walitsuse poole pöörata.

Riigiwolikogu täidesaatew komitee sai seega kodanluse staabiks.

Kodanlus waatas weebruari rewolutsiooni kui 1905. a. kodanlise rewolutsiooni täienduse peale, mis kodanlusele tagasi pidi andma õigused, mis tsaari walitsus talle töörahwa rewolutsiooni weresse uputamise katse awitamise eest 1905. ja 1906. a. lubanud, pärast reaktsiooni päiwil aga wähehaawal tagasi wõtnud.

Kodanluse rewolutsiooni staabi kõrwaltekkis ka töörahwa rewolutsiooni staap — tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute nõukogude täidesaatew komitee.

Riik jagunes kahte leeri. Rahwa wähemus, kodanline klass, koondus Riigiwolikogu täidesaatwa komitee, rahwa suur enamus, tööliklass, talurahwas T., S. ja T. Nõukogude täidesaatwa komitee ümber.

Nende klasside huwid olid leppimatud — tahtsid ju ühed kurnamiswõimaluste laiendamist, teised kurnamisest wabanemist, sellepärast ei wõinud kokkuleppes nende wahel juttugi olla ja kuna töörahwas arwulise jõu poolest hulga

suurem, pidi wõim loomulikult töörahwa nõukogudele minema. Seda aga ei sündinud. Millest tuli see nähtus, et rewolutsioonilise töörahwas wõimu tsaarilt wõttes selle oma klassiwaenlastele jättis?

Tööraha enese keskel polnud arenemine veel nii kaugel. Töörahas polnud veel oma teguwõimsas osas „üks meel ja mõistus“. Ta uskus veel teisi, kes ilusaid sõnu tegid, kelle tõsised näod veel tegelikus wõitluses ilmuma pidid, et töörahwa mass neid õieti hinnata wõiks.

Tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute Nõukogude Täidesaatwas Komitees olid kõik sotsialistlikud parteid esitatud, enamlaste partei oli seal wähe-muses.

Sotsialistlikel parteidel oli oma programm-minimum (alamnõuded) ja maksimum (ülemnõuded). Sotsialistid-rewolutsionäärid ja sotsiaaldemokraadid-wähemlased nõudsid ainult programm-minimumi läbiwiimist — kodanlist demokraatiat, ega osanud näha seda programmi, mis elu ja sündmuste käik ise ette kirjutas.

Tagajärg oli see, et kumbki rewolutsiooniline staab ei saanud täielikuks wõimukandjaks, waid moodustati ajutine walitsus, mille koosseis kapitalistide ja mõisnikkude esiajal kodanluse rewolutsioonilisest staabist ja esialgul üks „sotsialist“ Kerenski töörahwa rewolutsioonilisest staabist.

Wõmuwõitja proletariaat oli jällegi wõimu oma kurnajaile annud.

Ajutine walitsus luges rewolutsiooni lõpetatuks, sest kodanlusel oli käes, mis tal waja, — töörahwa nõukogud, ja nende Täidesaatwa Komitee ülearuseks, otstarbetuks, mis tuleb likwideerida.

Kuid T. S. ja T. S. Nõukogude Täidesaatwa Komitee jäi proletariaadi huwile walwele.

Kaksikwõim kes'is edasi, ainult selle wahega, et kodanluse peastaab nüüd ajutise walitsuse nime kandis ja kelle telgitaguse poliitika warjamiseks seal „sotsialistlikud“ ilustused.

T. S. ja T. S. N. Täidesaatwa Komitee

ee seljataga seisid töörahwa massed, kelle arusaamine ja üksmeel kaswas, — ajutise walitsuse tugi kodanlus — aga lõhenes, sest suurkodanlus polnud temaga ta laweerida, kindlusteta poliitika pärast rahul, laweerida aga tuli, ses oma tõsist nägu ei juletud töörahwale näidata, kuna töörahwas oli T. S. ja T. S. N. S. täidesaatwa komitee kaudu oma huwile walwel.

Töölised nõudsid kapitalistide, talupojad mõisnikkude kurnamisikkest wabanemist, töölised nõudsid oma kontrolli wabrikute ja tehaste üle, talupojad nõudsid maad.

Seda Ajutine Walitsus ei annud, — seega polnud töörahwas rewolutsioonist midagi saanud, neil tuli seda veel wõita, tähendab neile polnud rewolutsioon veel lõppenud, neile ei wõi kodanlus midagi anda, waid töörahwa oma walitsus wõib neid kurnamisikkest päästa; see oli ainuke järeldus Ajutise Walitsuse poliitikast.

Et see järeldus paljaks arusaamiseks ei jääks, waid ka tegewusele wiiks on waja, et see massi waldaks, massedes kehatatud oleks.

Selleks oli waja kihutust, millele asus enamlastepartei, kui wõitlustes karastatud löögirühm, kes näitas proletariaadile selle tee, mida mööda ta minema peab, kui ta oma werega omale ainult uusi ahetaid wõitka ei taha.

Kihutus kandis wilja. Nõukogude ümberwalimised läksid täiesti, enamuse sai enamlaste partei, klassiwahed selginesid, sõjatelgitagune elu peegeldus õiges wärw-s, töörahwas tundis wastikust jõleda wennatapmise wastu, ega wõinud Ajutise Walitsuse waidrat poliitikat enam sallida.

Ka suurkodanlus oli Ajutisest Walitsusest pettunud. Ajutise Walitsuse jalgealune kõikus, murrang pidi tulema, olgu pahemale, olgu paremale poole.

Kodanlus jõudis ette ja püüdis oma diktatuurri Kornilowi kaudu teostada; see ei õnnestanud, kuid näitas veel kord selgelt tegelikus elus töörahwale, et ainuke pease ee töörahwa wabanemiseks on töörahwa endä wõim. Ja siis tuli see, mis tulema pidi: 25. oktoober. A. R.

Töölisnoorsoo poliitilise haridustöö põhimõtted

(Järg.)

2. kongress tunnistas komm. noorsoo tähtsamaks tööks poliitharidustöö laiendamise. Selles töös tuleb saavutada sihte: tuleb kasvatada õige marksistliku ilmawaataga seltsimehi, kellel äielik arusaamine rewolutsiooniliku wõitluse tähtsusest, kes suudawad teha agitatsiooni hulkades ja kaswatada uusi jõudusid. Teiseks tuleb teha laialist agitatsiooni hulkades, et tõmmata uusi liikmeid liikumisse ja mõuda sellega organiseerimata teele hulkadele.

1. Selle töö juhtijaks peawad olema noor ekomisjonid.

2. Poliithariduslike töö alus laialdasies hulkades on töölisühisuste noorte komisjonide korraldatawad loengud, kursused, koosolekud, kihutus igasuguses noorsoo kogumispunktides.

3. Poliitharidusline töö peab kandma suusõnalist ja kirjanduslist laadi. Suusõnaliseks agitatsiooniks peab korraldatama koosolekuid, miitinguid, wälilõõhtuid, poliitilisi ehk näitlike kohtuud ja suusõnalikke ehk „elawaid“ ajalehti. Käsitama peab põnewamaid päewaküsimusi, mis seotud masside igapäewaste püüetega. Kirjaliku agitatsiooni all peab ühing wälja andma oma ajakirja, mis peab käsitama noorsoosse puutuwaid küsimusi ja mis ühenduses tema päewamuredega. Ajakiri peab tooma teateid noorsoo liikumisest wälis- ja sise-mail. Ajakiri peab kollektiivne, hulgaline sünnitus olema.

4. Poliitilise tasapinna tõstmiseks ja aktiivsete tegelaste ettevalmistamiseks laiades hulkades, kui ka oma liige e

seas, peab kasutama tegewuse wõimalusi, nagu tööde komisjonid ja teised noorsoo ühingud.

5. Usu wastu wõitlemiseks tuleb tarwida loodusteadlikke loenguid, uskude tekkimist (nagu risiusu tekkimist) loengute läbi selgitada.

6. Nende koolide loomisel tuleb jõudusid ära kasutada, kellel klassiteadwust.

7. Tähtsamaks agitatsiooniks tuleb pidada isiklist agitatsiooni. Peab püüdma agitatsiooniga isikule läheneda silmaspidades tema materiaalsel olukorda.

8. Et poliitharidusline töö soowitawaid tagajärgi annaks, tuleb waljult silmas pidada noore töölise isetegewust. Poliitilistes koolides ei tohi loengute peale peatama jääda, waid tuleb tööd korraldada ringidesse.

9. Ringe tuleb organiseerida õppeainete järele, kus juures igal ringil peab olema oma juhataja.

10. Isetegewuse tõstmiseks ei ole mitte ainult poliitilistes koolides waja ringe luua, waid need tuleb luua igasugustes noorte organisatsioonides. Ringid wõiwad olla: poliitiline, kultuur, muusika, näite, kirjandusring jne.

11. Tagajärgi selles töös wõib saada ainult siis, kui see töö on plaanikindlalt organiseeritud ja seatud — kõigiti huwitawalt noorsoo hulkadele.

12. Noorsoo liikumine peab kaswama aktiivseks liikumiseks, mitte aktiivseks üks kute seltsimeeste tõttu, waid iga liige peab teadma, et ta on wastutaw liige liikumises.

Kuujutt

Andersen

Eile, ütles kuu, waatasin Pariisi, mis alati müra ja kihawat elu täis. Mu kiired tungisid läbi Louvre müüride. Proletaariline wanaemake, riieatud rābalalatesse, sammus lossihoidja järele suurde troonsaali — ta tahtis seda näha, seda pidi ta nägema! Ta pidi mõnegi raharūki ja palju kõneosawust tarwitama, enne kui jõudis niikaugetele. Ta ristitas kui-

wanud käed ja silmitses ümbrust pūhalikult, nagu seisaks ta kirikus.

„Siin, jah siin sündis see,“ sosistas ta ja lähenes troonile, millelt kullaga ilustatud sammetkäre rippus. Emake langes põlwili ja suudles katet — usun ta nuttis.

„Too pole ju enam see riie,“ ütles tooner kelle huultelt paisis muige.

„Ent siin sündis see ometi!“ rääkis emake.

„Jah siin,“ vastas lossihoidja, „kuid niisugune polnud saal mite siis — aknad olid purustatud, ukсед murtud ning werd oli põrand täis. Te wõite siiski öelda: „mu lapselaps suri Prantsuse troonil!“

„Jah, suri...“ sosistas emake. Nad ei kõnelenud enam. Lahkusid warsti.

— Saabus ämarik ja mu kiired helkisid riidel, mis kahtis Prantsuse trooni.

Kes oli see wanaema?

Oota, jutustan, mida kuulsin kuult.

See sündis rewolutsiooni ajal. Wõitlusrikkal õhtul waldasid rewolutsionää-

rid keisrilossi. Naised ja lapsed olid rewolutsionääride ridades. Nad tungisid lossi. Teiste hulgas keset troonisaali wõitles pois. Paljudest täakidest läbipisestult langes ta põrandale. Seltsimehed asetasid teda troonile. Mässisid sammetkatte ta haawatud keha ümber; ta weri woolas üle riide. Mäine nilt! Tore troonsaal, wõitlejad, murtud lipu-warras põrandal, kuna ta riie täakidel lehwib; troonil — noor tööline, kahwatanud, nagu üles pöördud, keha krampides. Ta paljast rinda ja näruseid riideid katab liiliatega kaunistatud troonkate.

Poisi hälli juures oli ettekuulutatud, et ta Prantsuse troonil sureb.

Punase Sportüinterni seisukoht kodanliste wõimlemis- ja seltskondlike organisatsioonide suhtes

Spordi ja seltskondlike organisatsioonid ilmutuwad kodanlusel abinõuks, proletaarlaste klassiteadwuse tugewnemise raskendamiseks. Sport ja lõbustused, enam kui muu, awitawad wõõrutada töölisi klassiwõitlusest. Spordist, laulust j. m. osawõtu loomulik mõju on indiwiduaalne. Selle juures tugewneb isiklik egoism ja nõrgeneb nii hädatarwiik töötawale solidaarsus.

Normaal ajal, awaldub wõimlemis- ja spordi harjutuste loomulik mõju osawõtjate füüsilise terwise tugewnemises. See omadus ilmutab ka awatelewa põhjusena wanast ajast riike sporti ja wõimlemist toetama.

Eriti selgelt awaldub sportlike organisatsioonide klassiline iseloom meie päiwil. 1914. a. alates muutusid kodanlikes spordi, wõimlemise ja seltskondlike organisatsioonid awalikkudeks ehk — nagu Saksamaal — warjatuteks militarismi kaswatajateks kodanluse huwides. Nad ilmutuwad keskkohiti walgekaartlaste kogumiseks rewolutsiooniliste tööliste wastu. Nende nägu on igalpool ühesugune; nad muresewad laiaulatuslikult inimmaterjaali igatwärwi kontrewolutsioonilistele organisatsioonidele. Nii näit. wiimasel suurstreigi ajal Norras, andsid sealse kodanlis-spordi ringid tuuma „Tehnilisse abisse“, järjekulid olid siin kodanlis-spordi ringid awalikud streigimurdjate muresejad. Fascistlike lii-

kumise sõjakas meeoleu Itaalias toeneb peajasalikult just Itaalia kodanlis-spordi ringidele. Tsheho-Slowakkia sokolrid, moodustawad, nagu teada, isesuguse rahwulise miilitsa ja on mitmeigi korral proletariaadiwastastest wõitlusest osa wõtnud. Saksamaa kodanlis-spordi ringid mängisid — ja mängiwad ka nüüd — punkide osa, kus awalikulit palgatakse walgekaartilasi kurikuulsate wabatahtlike bataljonidesse (Baltlased j. t.), Kesk-Saksamaal panid nad wälja wõitlustes (1920. a.) proletariaadi wastu terwed roodud, Niisuguseid näitusi wõib õige palju tuua.

Rewolutsiooniliste tööliste sõjakamad wastased on peaaegu erandita kodanliste spordiseltside liikmed. Wiimasel ajal hakkab kodanlus asutama spordiringe poliitsei ja ettewõete juure, kawatsedes sellega tugewamaks teha oma sõjalist jõudu ja ära kiskuda tööliksklasi kasuks tööawaid ka lõõst wabal ajal.

Punase Wõimlemise, Spordi ja Kultuuri Internatsionaali teine konwrens tuli ühiseie arwamisele, et nende töölistega, kes sarnaste organisatsioonide kaswatumõju all, ei wõi rehkendada kui rewolutsiooni eest wõitleja ega, nad wõiwad ainult — kuigi oma tahmise wastu wõidelda kapitali käsikutena rewolutsiooniliste tööliste wastu, ja sellega täita kapitalistide ülesannet — kontrewolutsiooni wäerinna arwulist täiendamist, Kon-

werents vaatleb kodanlisspordi organisatsioonide kui üht osa neist abinõudes, mida tarvitatakse töölisklassi orjastamiseks kodanlikes riikides.

Punane Sportintern ei wõi osawõtmatuks peatwaatajaks jääda töölisklassile wõõraste sportliste organisatsioonide mõju awaldamises proletariaalse noorsoo peale. Nende organisatsioonide kasutamine sotsiaalse rewolutsiooni huwides on mõtte u. Proletaarlaste osawõtmine

neist organisatsioonidest tähendab wastase jõu suurendamist, sest et selles osawõtus awaldub tema ideoloogia toetamine

P. S. I. teine konwerents peab sellepärast loomulikuks, et kõigi maade rewolutsioonilised töölised peawad asutama omad wõimlemise, spordi ja kultuurilised organisatsioonid ning kodanlistest spordi, wõimlemise ja seltskonlistest organisatsioonidest wälja astuma.

Punase Sportinterni 2. kongress

peeti juuli kuu lõpul Beriin. Kongressil oli esitatud Wenemaa, Prantsusmaa, Tsheho-Slowakkia, Itaalia, Norra ja Saksamaa. Kongressil wiibis ka Kominterni Noorsoo Internatsionaali esitaja.

Aruandes paistis, et P. S. I. mitmel maal edusamme on einud. Kuid tuleb ka takistustega wõidelda, sest weel mõnel maal, nagu Norra ja Inglismaal tegutsewad ainult kodanlised organisatsioonid, mille wastu wõitlema peab.

Kongressi päewakorras oli: P. S. I. eesmärk, seisukoht töölisorganisatsioonide ja kodanliste organisatsioonide wastu ning P. S. I. korradamine.

Kongressil wastuwõetud otsused kinnitawad weel kord, et Punane Spordi Internatsionaal klassi organisatsioon on, milles iga klassiteadlik tööline osa wõtatab. Iseäranis toonitati ühenduse tarwikust noorsoo liikumisega.

Int. Jug. Kom.

Noorsoo liikumine Eestis ja wälismaal

Noorsoo liikumine Narwas

Juba 1919 a. sügisel asusid kohalikes koolides sõdurikuubedes noorhärard õppurite ühinguid asutama. Hinge hoidis neil sees was: see, et oli uus nähtus — „iseseiswad“ õppurühingud „iseseiswas“ wabariigis. 1920 aastal kawatseti ellu kutsuda ütelinnaline liit. Osaft wiidi see läbi. Öppeaasta algas wastloodud liidu hiilgusega. Peeti koosolekuid, referaate, õhtud läbi tegurseti liidu ruumes. Sest koolitöö algus tõi enesega kaasa algkoolides: laine punaste aastate mõju all üleskaswanud teguwõimsat noortsugu, kes oma jõu peaaegu erandita liidu töö peale kulutas.

Eni seal ilmus esimene pilweke päk-sepaistelis: taewast tumestama. Salgake klassiteadliikke noori asutas liidu juurde „Sotsialistilise ringi“. Liidu bürokraatide surweil pidi aga ring tegewuse lõpetama. Oigugi, et kadus wihatud ring, oli ta mõju õppurhulkade peale seda suurem. Seile mõjuwamaks tunnustuseks oli peaejõulune boikott. Nimelt osustasid sulutud „Sotsialistilise ringi“ ümber koon-

dunud seitsimehed boikoteerida liitu protestiks selle juhatause prowokatorilise tegewuse wastu. Boikott õnnestas suurepäraseit. Öppurid astusid hukadena, terwete klassidena ehk ringidena liidust wälja, jättes wiimase täiesti waremetsese ja tehes ta werewaeseks. Oli asutud esimene samm, pidid järgnema ka teised. 1921 a. kewadel peale noorprolet. ühingu sulgumist pidasid proleaar. noorsoo ühingu liik., „Noorsõudjad“ oma asutamiskoosolekut. Ühing tegutses suweni, kus liikmed — neid oli kunni 50 — laiali läksid kes wabrikusse, kes turbarappa.

Sügisel leiti eest muutund tingimused, ning ühing tuli liikwõderida.

I. reaalgümnaasiumis tegutsewad praegu kolme-nelja liikmelised õpetajate poolt ülespuhutud ringid. II. reaalg. ja Kommertskoolis puuduwad sarnasedki õppurkonna „eluawaldused“.

„Demokraatline“ koolipoliitika, mis täiel aurul isaristiise Wenemaa poole kihutab, on oma töö teinud!

S k o u t i s m. Esimene skoutrühm

asutati Narwas 1921 a. algul. Skoutism pole siin kunagi sarnast ulatust saanud, nagu Tartus, Tallinnas ja mujal. 1921 a. kewadeks, oli Narwas 250—300 skouti ja noorseppa.

Nüüd on sellest „wägewast“ malewast järele jäänud 0. Koondatud Eesti rühmades on paberil 10, Wene rühmas kunni 20 skouti, neist kaks kolmandikku tüdrukud.

Peale selle oleks kodanlastest noorsoo organisatsioonidest nimetada weel üksikuid paariliikmelisi noorteosakondi igasuguste „usklikkude“ kogudustes, kes aega kirikulaulude pähetuupimisega surnuks lööwad. Töölisnoorsugu Narwa kiutööliste ametiühisuses algas tegewust noorte komisjon tänawu aasta kewadel. Umbes samal ajal moodustati ka kohalises E.I.S.T. Partei osakonnas noorte osakond. Käskäes töötades on mõlemad noorte organisatsioonid Narwa kohta hiilgawaid tagajärgi näidanud. Kiutööliste ühisuses on noori umbes 200, milline arw igapäewaga kaswab. Samuti on E.I.S.T.P. Narwa osakonda hulk noori registreerinud. Hiljuti asutatud töötis-spordi seltsi „Herkulesi“ Narwa osakond on juba algul kohe enesesse 100 liikme ümber töölisnoorte seast koguda jõudnud.

Noorte tööliste read tugewnewad, organiseeritult suudawad nad wastu panna kapitalistide jõhkrale pealetungimisele.

Kunda noortest

Kunda tsemendiwabrikus töötab kaudne hulk noori. Ellu on kutsutud mitmet laadi kodanlisi noorsoo kasvatusühinguid. Nende ülesanne on muidugi töölisnoorsugu poliitiliselt pimesada ja kodanluse käpa all kaswatada meelepäralisteks orjadeks. Erilist agarust on üles näidanud kohalik spordi selts, kus peale spordi ka kodanluse eedenile halleluuja laudes isamaalsust õpetatakse. Wastukihwtiks kodanluse agitatsioonile on ellu kutsutud Eestimaa Ehitustööliste Liidu kohalik osakond, kus noorte tööliste organiseerimise elustamiseks moodustati noorte-komisjon. Muidugi on kõik kohalikud wõimumehed sarnase „hädahohtiku“ asja wastu pühale klaperjahile asunud. Selle peale waatamata loobuwad noored kodanlistest seltsidest ja koonduwad töölisühisuste ümber. Klas-

siwahesid arendab kohalik wabriku-walitsus hoolega. Selleks on olemas kaks kooli. Ühes wõiwad õppida ainult tööliste lapsed ja „alamat sorti“ noored, kuna teises ainult meistrite ja nende sarnaste „kõrgemast seisusest“ isandate lapsed õppida wõiwad. Nii samuti on waheseinaga lahutada kodanlusega kokkupuutumine, sest ka saun on mõlemile seisusele eraldi. Noori sunnitakse ületunde töötama, mille eest pennigi rohkem ei makseta. Raske töö tõttu ja halbade töötingimiste pärast õitseb purjutamine.

Soomest

Peale tööliklassi purustamist kodusõjas asus Soome kodanlus walitsema. See walitsemine pole asjata kuulsaks saanud walge terrorismi. Peale kodusõja lõppu tapeti tuhandeid töölisi, sajad tuhandet topiti sunnitöö laagritesse. Ainult üksikute läks korda põgeneda. Kohale jäänud töölistelt wõeti poliitilised õigused.

Ka Soome sotsiaal-demokraatlik noorsoo ühing häwitati 1918. a. kewadel. Aasta läbi kestis töölisliikumise igasuguste eluawalduste allasurumine. Selle tagajärjel hakkasid aasta lõpu poole igalpool illegaalsed grupid tegutsema.

1919. a. algul alustasid tegewust ametiühisuste juures noorsoo seksioonid. Kuid siin oli tegewus õige piiratud: igal koosolekul wiibis hulk poliitseinikke.

1919. aasta lõpuks jõudsid ka Soome teated Berliinis ära peetud Komm. Noorsoo Internatsionaali kongressi kohta. Kerkis üles K.N.J-ga ühinemise küsimus. Sotsiaal — dem. partei nähes, et noorte ühinemine K.N.J-ga tõeasjaks saada ähwardab, wõttis ühingu peahäälkandja oma mõju alla ja alustas sõjakäiku Noorsoo Internatsionaali wastu. Kuid selle peale waatamata andis ühingu ettewõetud hääletus häid tagajärgi. Rõhuw enamus oli K.N.J. ühinemise pool. Lõpulikult jäi aga küsimus siiski otsustamata.

Et s. d. partei mõju all olew ühingu häälekandja ühingu keskkomiteega ja liikmete enamusega opositsioonis oli, siis wõeti talt õigus end ühingu häälekandjaks nimetada. Selle järele alustati ka uue häälekandja „Nuori Työläinen“ wäljaandmist, mille kaudu siis Noorsoo interni kohta õiget informatsiooni saadi.

1920. a. lõpu poole hakkasid maakondade konverentsid resolutsioone vastu võtma, nõudes K.N.J.-ga ühinemist, missugune otsus ka Büroo poolt 1921. a. algul vastu võeti.

K.N.J. ühinemise otsuste tagajärjel tuli ühingul tagakiusamiste all kannatada, mille tõttu ka liikmete arv langes. See oli ajutine nähtus. Aasta lõpul hakkas liikmete arv kasvama ja kasvab praegu. Tähtsajandajad trükitakse 20.000 eksemplaaris.

Ka praegusel ajal kannatab s. d. noorsooühing kodanluse surve all. Tihedalt arreteeritakse ühingu liikmeid. Jaanuaris võeti kinni ühingu komitee sekretär ja mõned liikmed. Alaliseks nähtuseks on poliisi tungimine koosolekutele. Ühingu häälekandja vastu tõsteti süüdistus. Ka s. d. partei püüab noorte tegewust takistada: noortele ei anta koosolekuteks jne. ruume. Selle peale vaatamata on Soome s. d. noorsoo ühingu korda läind ühingu organisatsiooni suured suurendada ja haridustööd korraldada.

Kommunistiline võitlus Shveitsis

Noorsoo ühingu poolt organiseeritud agitatsiooni nädal läks hästi korda. Koosolekud meelitasid suurearvulisi kuulajate hulki kokku. Poliisiga kokkupõrkamisi ei olnud.

Shveitsis läksid demonstratsioonid läbi hästi korda. Baaselis, kus demonstratsioon ametiühimude poolt ära keelati, võttis osa üle tuhande töölisnoorsoo. Astusid üles Saksamaa, Prantsusmaa ja K. N. I. T. K. esitajad. Zürichis oli osavõtjaid üle kuue saja.

Õpilaste seisukorrast Jugoslaavias

Jugoslaavia töölisnoorsoo üle on statistilise andmete põhjal kirjutada õige raske, sest statistikat ei armastata meil. On ju selle läbi võimalik töölisklassi kurnamisest kohutawat pilti anda. Kuid ametliikudest andmetest aitab, et kindlaks teha kuidas tööliskoortsügu kurnatakse.

Kõige kõrgemale tõuseb kurnamine väljasurewas käsitööstuses. Nii näeme lukusepa töökodades kahe täiskasvanu peale 12 õpilast; sadulsepa töökodades ühe täiskasvanu peale 10 õpilast jne.

Enk sarnane olukord küll töökaise seaduste läbi keelatud, on niisugune töötamine laialdaselt tarvitusel. Seaduse järelle on keelatud alla 14 aasta vanuste õpilaste pidamine, kuid seadused selleks tehaksegi, et kodanlus nad oma jalge alla tallaks.

Töökaise inspeksiooni aruande järele töötavad ainult 8% kogu noortöölised 8—10 tundi päevas, nagu see seaduses ettenähtud. 33% noortöölised töötavad 10—12 tundi päevas, 10% töötavad 12—14 tundi päevas, 3% töötavad 14—16 tundi päevas ja 14% on tööpäew piiramata.

Kuna õpilasi kõiksugu tööd teha lastakse, ainult mitte ametisse kuuluwaid, siis on loomulik, et õppimisaeg kolm kuni neli aastat wäljab.

Harilikult on õpilased meistri juurdes toidul ja korteris. Toit seisab enamalt jaolt koos raasukestest, mis meistri laualt langewad. Korteriks on töötuba. Kuid see ei ole veel kõige pahem; tööinspeksiooni poolt on registreeritud juhtumisi, kus pagariõpilased wäljakäigukohtades elama olid sunnitud.

Suuremalt jaolt ei saa õpilased palka, sest meiser „hoolitseb“ ju nende eest. Kus aga palka makstakse, seal on ta 4—5 korda wähem täiskaswanu palgast.

Int. Jug. Kom.

Tööliskoorsööpäew Austrias

Wienis, 2½ noorsoo internatsionaali kantsis, korraldatud koosolekust võttis osa 1500 noortöölise ümber. Seal hulgas ka suurel arwul tsentristide noorsoo ühingu liikmeid. Peale kohalike seltsimeeste olid veel Bulgaaria K. N. Ü. ja K. N. I. Tk. esitajad. Ühise võitluswäerinna tähtsust kripsutas alla ka üks Sotsialistliku tööliskoorsöö ühingu tegelane.

Koosolekule järgnew demonstratsioon liikus tugewa salga poliisimeikudest „auwahtide“ saatel parlamendihoone ette, kus noortöölised peale lõpusõna laiali läksid.

Bulgaaria Kom. N. Ü. 4 kongress

peeti 8—9. juunini s. a. Sofias. Kongressi päewakorras: Keskkomitee ja rewisjonikomisjoni aruanded. Töölinna

ja maa proletaarilises noorsoos. Kommunistlik kaswatus ja lastegrupid. Kommunistliku noorsoo ajakirjandus.

Kongressil wiibisid 219 saadikut. Nende hulgas ka Kom. Int. naissekretariaadi, K. N. I. Täidesaatwa komitee, Saksa, Greeka, Rumeenia ja Türgi Kom. Noorsoo ühingute esitajad ning Bulgaaria kommunistliku partei esitaja. Peale kongressi päewakorra, läbiarutamist waliti 5 liikmeline ühingu keskkomitee ja 3 liikmeline rewisjonijoni komisjon.

Bulgaaria sotsialistlik partei otsustas ühineda Kominterniga 1918. aastal. Peale selle hakkas partei liikmete arw kasvama ja partei kujunes massiliseks. Komm. noorsoo ühingul oli 1918. a. neljas organisatsioonis 200 liiget. Käesolewal silmapilgul aga — 450 organisatsioonis 15.000 liiget, kelledest 7.500 maatöölise.

Et saada selgemat pilti ühingu arenemises, toome mõned arwud Bulgaaria töölisnoorsoo kohta. Bulgaarias töötab 300.000 töölise, seal hulgas 200.000 noortöölise, kes alla 25 aastat wanad.

Sellest noortöölise arwust töötab käsitööstuses 40 000 noort. Siin walitseb kõige karmim õpilaste kurnamine.

Peale sõda on rahwa proletariseemine õige kiirel sammul edasi läinud. Praegusel korral on ainult kiutööstuses üksi üle 20.000 töölise, kelledest 12.000 alaealist.

Töölisnoorsoo töötasu on wäike. Keskmise töölise päewapalk on 30 lewi ümber, kuid õpilased jääwad tihti palgata. Noortöölise palk ei tõuse üle 10—12 lewi, mis isegi kõige wiltsamat elamist ei võimalda.

Töölisnoorsoo füüsiline väljasuremine, laste surewuse kasvamine — need on kurnamise tagajärjed.

Proletaariline noorsugu kannab ka kodanise kultuuri all. Kirik ja kool, kasarm ja uulits — töötawad, et pimestada töölisklassi noori.

Jõleda koolipoliitika tagajärjel tekkisid õppiwas noorsoos rahutused. Sundusliku öökohustuse täitmiseks kasarmutesse aetud noorsoos tõusis käärimine halwa ümberkäimise tõttu.

Põhjalikud muutused noorsoo majanduslikus olukorras löid kommunistlikule liikumisele soodsad eeltingimused.

Sinkohal märgiksime alad ühingu tegewusest. Kõigist streikidest on noorsugu aktiivseit osa wõtnud. Palgawõitlust on kasutatud organisatsiooni suurendamiseks. Noorsugu on osa wõtnud ka kõigist partei wäljaastumistest. Iseäranis hästi läks see korda wäljaastumises reaktsoonilise Wrangeli sõjawäe wastu.

Ka puhtnoorsoo wäljaastumise es on ühing tarwlikul kõrgusel seisnud. Hästi läksid korda K. Liebkechi mälestuspäew ja Rahwuswaheline noorsoo päew.

Et laiendada tööd maanoorsoos on loodud „maa komiteed“, kes maa töölisnoorsooga sidet korraldawad. Peale selle korraldab linna noorsugu ekskursioone maale ja maa noorsugu — linna.

Koolinoorsoos on ühing tegew. Igasugune liikumine kasutatakse ära.

Isesugune tegewusala on ühingul n.n. „sundusikule“ töökohustuse „täitmisele kutsutute seas. Selle kohustuse alla kuulwad pea ainult töölisnoored, sest kodanusel on lubatud end „lahti osta“. Noortöölise peab 8 kuud ilma tasuta pankrotti jäänud riigi heaks töötama.

Kom. N. Ü. 1. kongress Inglismaal

peeti 5. ja 6. augustil s. a. Londonis. Kohale oli ilmunud 31 saadikut.

Peale keskkomitee arunande kuulamist loeti ette K. N. I. T. K. kiri Inglise töölisnoorsoole. Kuulati aruanded ühingu majanduslise ja poliitilise programmi kohta.

Kongressil waliti 1) majanduslise programmi, 2) poliitilise programmi, 3) maa töölisnoorsoo keskel töötamise, 4) haritustöö, 5) organiseerimisküsimuse, 6) noorsoo ja partei wahekordade ning 7) militarism ja 8) noorsoo küsimuste üksikasjalisemaks läbiarutamiseks komisjonid.

Enne kongressi lõppu esitasid komisjonid üksikute küsimuste kohta resolutsioonid, mis kongressi poolt wastu wõeti.

Otsustati, et ühingu keskkomitee, mis 9 liikmeline waliti, asuma peab Londonis.

Noorsoopäew Poolas

Ühing, mis põranda all töötab, kutsus töölisnoortsugu meeleawaldusele. Ametiwõimud wastasid sellele tagakiusamiste, läbiotsimiste ja kinniwõtmistega. Meeleawaldus pandi siiski toime.

Int. Jug. Kom.

Koolipoliitika ja poliitika koolis

Nõukogude Wenemaa kõrgem kool

Kooli saatuse on tihedas ühenduses ühiskondlise korra saatusega. Muutub ühiskonna kord, muutub ka kooli süsteem, vastavalt uuele korrale. Mida sügavamad muutused tekiwad ühiskonna korras, seda sügavamad on need ka kooli süsteemis.

Suur Prantsuse rewolutsioon 1789. a. häwitas jäädawalt feodaalkorra, häwitas ka selle korra ülikoolid.

Kodaniskorra organisatsioon häwitati juurtega, kuid kõrgemkool jäi. Proletariaadi wõitja käsi oli ta wastu armuline, jättes ta häwitamata, kirjutas päwakorda ta uuendusküsimuse, sest kõrgema kooli olemasolu endisel kujul, kui kodanlise korra apparaadi osa, on mõtetu töörahwa riigis.

Kuid ta uuendamine — reformeerimine — wiibis, sest päwakorras olid teised küsimused ees m's rutulis otsustamist nõudsid. Seda ei tule nii mõista, nagu oleks töörahwas haridusküsimusele kõige wähema tähtsuse annud, koguni mitte; wõitja proletariaat teadis wäga hästi, et harimatus kõige kurjem waenlane kommunismile, kuid elu tegi tegemist küsimistega, mida minutikski wõimata oli edasi lükata. Üks neist oli töörahwariigi olemasolu küsimus, mis kogu jõu, kogu tähepanu oma ümber sundis koondama. Seda ei tule ka nii mõista, et kõrgema kooli küsimus lihtsalt tuewikku lükati, ei, selle küsimusega tehti teiste küsimuste kõrwal ka tegemist, kuid selle töö kiirus, töö tempo, oli olude sunnil pikaldasem.

Endine kõrgem kool, ja teistsugusena pole wõimalikki kujutada, oli klassiline oma organisatsiooni ja waimu poolest.

Õpetajad olid kodanlisest klassist ja sellega majandusliselt kui ka poliitiliselt tuhandete sidemetega seotud. Kadettide parteid professorite parteiks tihvi nimetatigi. Professorid, muidugi mõni üksik wälja arwatud, olid luu luust, liha lihast ja aju ajast kodanlisest kurnajate klassist.

Sarnase professorite korporatsiooni käes oli kõrgema kooli walitsus.

Mitte ainult üliõpplased, waid ka alamad õpetajad o' id ülikooli walitsemisest aukartust äratawale kauguse'e asetatud.

Niisugusena sai proletariaat kõrgema kooli.

Töörahwa walitsuse esimene ülesanne

oli selesse kopitanud asutusse wärsket õhku lasta. Waja oli enne tagandatud professoritele ja õpetajatele wõ maldada uuesti kõnetooli asuda ja ülikooli ukсед töölis- ja talupoja noorsoole awada.

Senni olid need awatud ainult jõukale kodanlisele klassile: ülikooli pääsemiseks nõuti gümnaasiumi lõpetamise, wõi küpsustunnisust, gümnaasium ja keskkool üldse olid aga töölisete ja talupojale kättesaamatud. Talupoegade kõrgem haridus lõppes kaheklassiliste ministeeriumi koolidega maal, töölistel linnas neljaklassiliste linnakoolidega. Kumbki koolitüüp ei wõimaldanud keskkooli pääsemist, weel wähem ülikooli. Needki olid üksikud, kes selle wiltsa ametnikke walmistawa hariduse omanikuks said.

Kodanises kõrgemas koolis oli õpetus kodanlise klassi huwilele wastaw. leidis aset kodanlise riigi tarwidust täiendaw teadus — teadus allus klassilisele mõtewisile.

Pole ime, kui peale oktoobrirewolutsiooni üllatawalt jäi kõrgem kool üksinda — elust eraldatuna. Töörahwa wõitja ei tunnistanud, töörahwaga ta ei ühinenud. Sidemed, mis teda kodanlise klassiga ühendasid, olid katkestatud. Kõrgem kool pugenes enesesse, nagu tigu karp, püüdes ses karbis endiselt tegutseda ja sinna sisse lasta ainult neid, kes sellele õhkkonnale wastawad.

Nii see kesta ei wõinud.

Töörahwa Walitsus kuulutas kõrgema kooli ukсед kõigile awatuks — muidugi teatud wanaduses. Talupoja- ja töölisnoorsoo laine woolas kõrgematesse õppeasutustesse ja ujutas need üle. Tagajärjed polnud hiilgawad.

Osalt tuli see sellest, et noorsugu eadusliselt ettewalmistamata oli, osalt sellest, et professorikond nendega ühist keelt ei leidnud.

Töörahwa noorsugu jättis kõrgema kooli, kuid mitte selleks, et sealt jäädawalt lahkuda, waid selleks, et sinna teadusisele tööle ette walmistatuna tagasi minna.

Ettewalmistuseks awati kõrgemate õppeasutuste juure töölisfakulteedid, kuhu wõetakse, 18 aasta wanusest alates, kehalise töö tegijaid, kes sunnitud on olnud juba lapse eas endid oma tööga toitma ja kel selle tõttu wõimata olnud nooremas eas haridust saada. (Järgneb).

Poliitlik Harmi koolis Triigi wallas Harjumaal

Õpilaste elu on siin päris kibe. Õppimine koolis küll ei ole liiga raske, kooliõpetajad just palju ei ole õpetanud, aga kodu antakse õppida üks pahmakas teise järele. Muudkui tuubi pähe ja loe välja.

Tänawu tuli uus koolijuhataja, wana kooliõpetaja läks Selsisse. Walla suurte härrade meeles oli see härra meiega liiga hea ehk ta küll kärkis ja karjus, pani nurka, jättis kolmeks tunniks kinni, pani ülesse tuppa luku taha, luges meile „kuradid“ ja söimas muidu, et meie pidada olema „häbemata kangekaelsed“ inimloomad.

Walla suured ninad, kelle hulgas on kõige jämedam ja koledam härra Tiidu Lepp, tõid uue juhataja nimega Sepik (mõned hüüawad sai). See noomib õpilasi igapäew 10 korda. Siis kui õpilased tahawad ülesantud tükki jutustada, siis seda ei lasta, karjutakse aga: „wait ja wait!“ Õpilased peawad kuulama, kui Sepik ja koolipreili seletawad, kuidas üks hea poiss ennast üleweel pidama peab. Endiste kooliõpetajate ajal lasti kordamööda jutustada nii palju, kui keegi meist teadis wõi tahtis, asjast, mis tunniks oli wõetud, nüüd kuula, kui kirikuline papi lõugamist. Nii kui kirikus ei tohi arwamist kuulda lasta, nii ka siin. Waletagu kooliõpetaja nii palju kui tahab.

Wanemates klassides räägitakse wähest ka riigikordadest, mis küll poliitika peaks olema. Ühest endisest kooliõpetajas räägiwad rikkad wallaisad, et see olla olnud punane, see tähendab, olla wähest rääkinud, et rakuskättega töölisel olla üksi õigus maailma üle waiitseda. Meile ta klassis sel ajal küll midagi niisugust ei rääkinud. Nüüd räägiwad, punased olla koledad inimesed, tahta teistele inimestele (wist ligemise kurnajatele)

liiga teha. Wenemaal olla punaste waluksus, küll olla kole ja nälg olla seal sellepärast. Niisugust poliitikat aetakse meil koolis. Meist tabetakse kaswatada härrade jaoks sõnakuulelikke orje, aga meie tahame saada teadlikkudeks ja wabadeks kodanikkudeks.

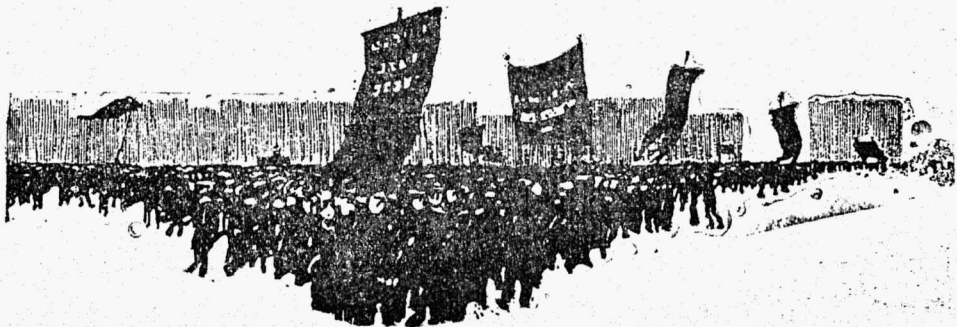
Harmi kooli õpilased.

Bauer toetas usuhullustust

Usumärase mine on õige laialt maad wõtnud Haapsalus. Ta ohwriks ei lange mitte ainult wanad eidekesed, waid tulewased rahwawalgustajad — Läänemaa õpetajate Seminaari õpilased. Isegi nõnda kaugele on wäljastpoolt kooli mõju misega jõutud, et Seminaari õpilased loobuwad osawõtmast Seminaari igaaastastest pidustustest. Seminaari õpet. nõukogu otsuse peale, mille põhjal kõigil lauljail laulukooris laulmine, igasuguse wäljaastumise puhul sunduslik, saatsid seminaristid-methodistid haridusministeeriumi protestikirja, milles räägitakse nende usutunnete wägistamiset. Ja Bauer tundis „methodistide“ kaasa ja teatas, ministerlikult: „Kadugu igasugused südametunnistuse wägistamised.“

Haridusministeeriumi kategooriad

Teatawaste liikwideeris haridusministeerium Pärnu õpi aste „streiki“ wäga ministerlikult, wäljaheidetuid kategooriatesse jagades. Mõnele „kategooria e“ oli Pärnus edasiõppimine keelatud, teisele kogu wabariigis, kolmandale jälle Pärnu Ühisreaalgümnn. jne. Ent kategooriasse jagamine püüab paberile jääda. Nõnda on meil kindlad andmed mitme õpilase kohta, kellele küll on „seaduse“ põhjal õppimine lubatud (!), ent keda aga mõned wabariigi keskkoolide juhatajad ei lasknud isegi eksamile.

Hind 20 marka.